

ILVESVUORI POHJOINEN -ASEMAKAAVA: LUONTOSELVITYKSEN TÄYDENNYS

15.12.2015, päivitetty 15.12.2018

ILVESVUORI POHJOINEN -ASEMAKAAVA: LUONTOSELVITYKSEN TÄYDENNYS

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Aineisto ja menetelmät	4
3 Tulokset	4
3.1 Kissanoja	4
3.2 Kallioalue Hämeenlinnantien varrella	8
3.3 Kuusimäen pähkinäpensasta kasvava alue	10
4 Suositukset	13
5 Lähteet ja kirjallisuus	13

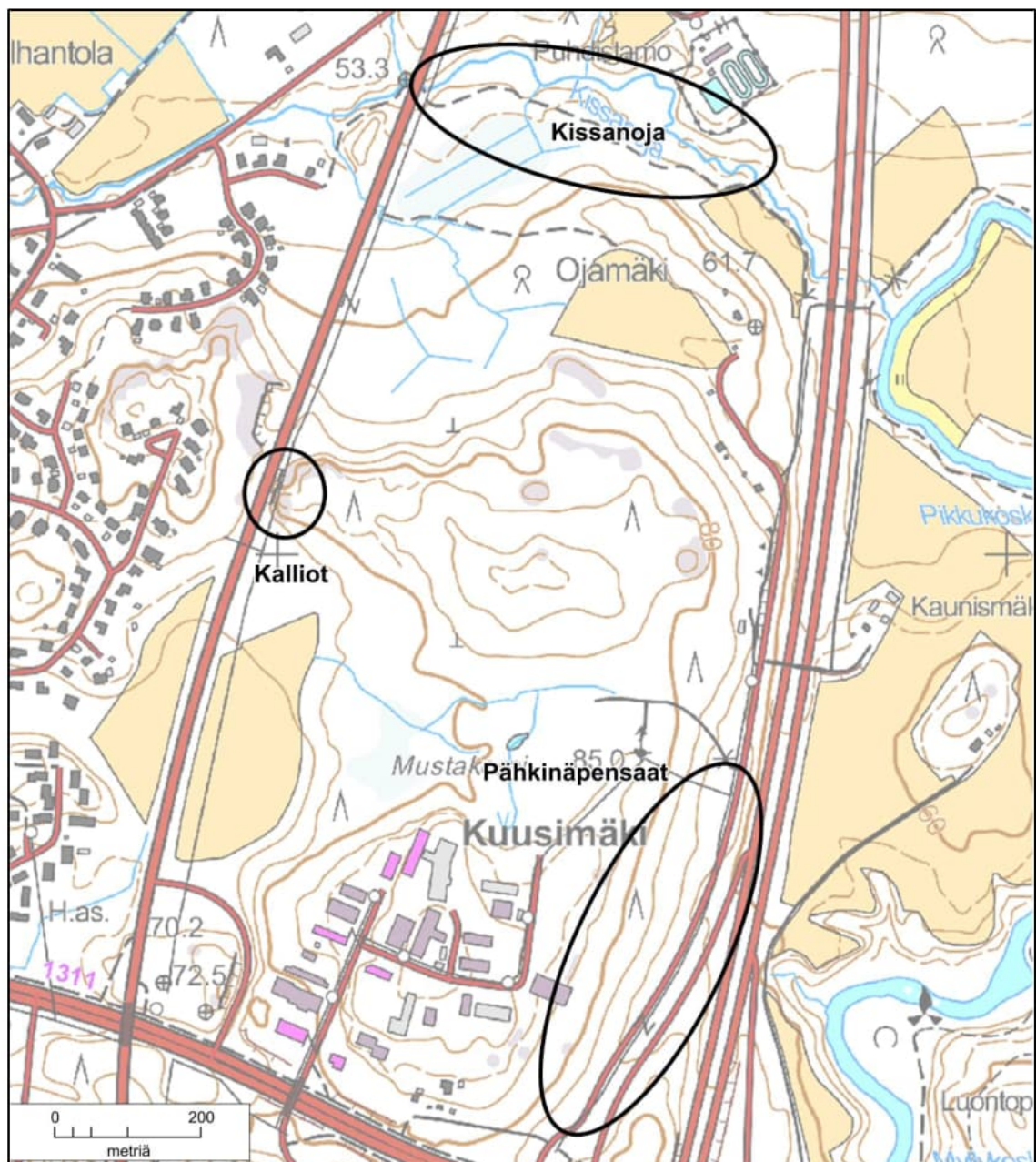
Kansi: Kissanojan pohjoisin lähteikkö.

Ilmakuvat ja pohjakartat © Maanmittauslaitos.

Valokuvat ©

1 JOHDANTO

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus on antanut 22.5.2015 lausunnon Nurmijärven kirkonkylän itäpuolella sijaitsevasta Ilvesvuori pohjoinen -alueen asemakaavaluonnoksesta. Lausunnon perusteella on tarpeen täydentää kaavan luontoselvitystä (Ramboll Finland Oy 2014). Nurmijärven kunta tilasi luontoselvityksen täydennyksen Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä, jossa työn on tehnyt biologi, LuK [REDACTED]. Syksyllä 2018 raporttia päivitettiin vuoden 2014 jälkeen saatujen uusien tietojen ja maastokäynnin perusteella.

Kuva 1. Kesällä 2015 inventoitujen alueiden sijainti Ilvesvuori pohjoinen -asemakaava-alueella.

2 AINEISTO JA MENETLMÄT

Ilvesvuori pohjoinen -alue sijaitsee Hämeenlinnantien ja Hämeenlinnanväylän väliselle alueelle Siippoontien pohjoispuolelle. Alue kuuluu Nurmijärven Kirkonkylän osayleiskaava-alueeseen, jonka luontoselvityksiä on tehty vuosina 2004 (Ympäristösuunnittelu Enviro Oy & Ympäristösuunnittelu OK 2005) ja 2013 (Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2013). Asemakaavataso selvityksiä on tehty vuosina 1992 (Luontotutkimus Enviro Oy 1992), 2007 (Pöyry Environment Oy 2007) sekä 2014 Ilvesvuori pohjoinen -asemakaavaan liittyvä selvitys (Ramboll 2014).

Lausunnossa mainitut luontokohteet eli Kissanojan alueen lähteet ja itse oja lähiympäristöineen, kaava-alueen länsilaidan kallioalue sekä alueen itäreunalla oleva pähkinäpensaita kasvava alue (kuva 1) tarkistettiin maastossa 10.7.2015. Kesällä 2017 saatiin [REDACTED] tietoja Kissanojan alueen kääpä ja sammallajistosta ([REDACTED] 2017). Kissanojan alue oli mukana vuoden 2017 vanhojen metsien selvityksessä (Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2017a) sekä vuonna 2016 tehdyssä kirkonkylän osayleiskaava-alueen pienvesien selvityksessä (Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2017b). Maastokäynnillä 27.8.2018 tarkennettiin Kissanojan alueen lähteikköjen tietoja ja sijaintia, mutta lajistuselivityksiä ei alueella tehty vuonna 2018.

Tarkistettujen kohteiden osalta arvioitiin, täyttävätkö ne vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisten pienvesikohteiden, metsälain 10 §:n mukaisten elinympäristöjen tai luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisten suojeltujen luontotyyppien kriteerit.

3 TULOKSET

3.1 Kissanoja

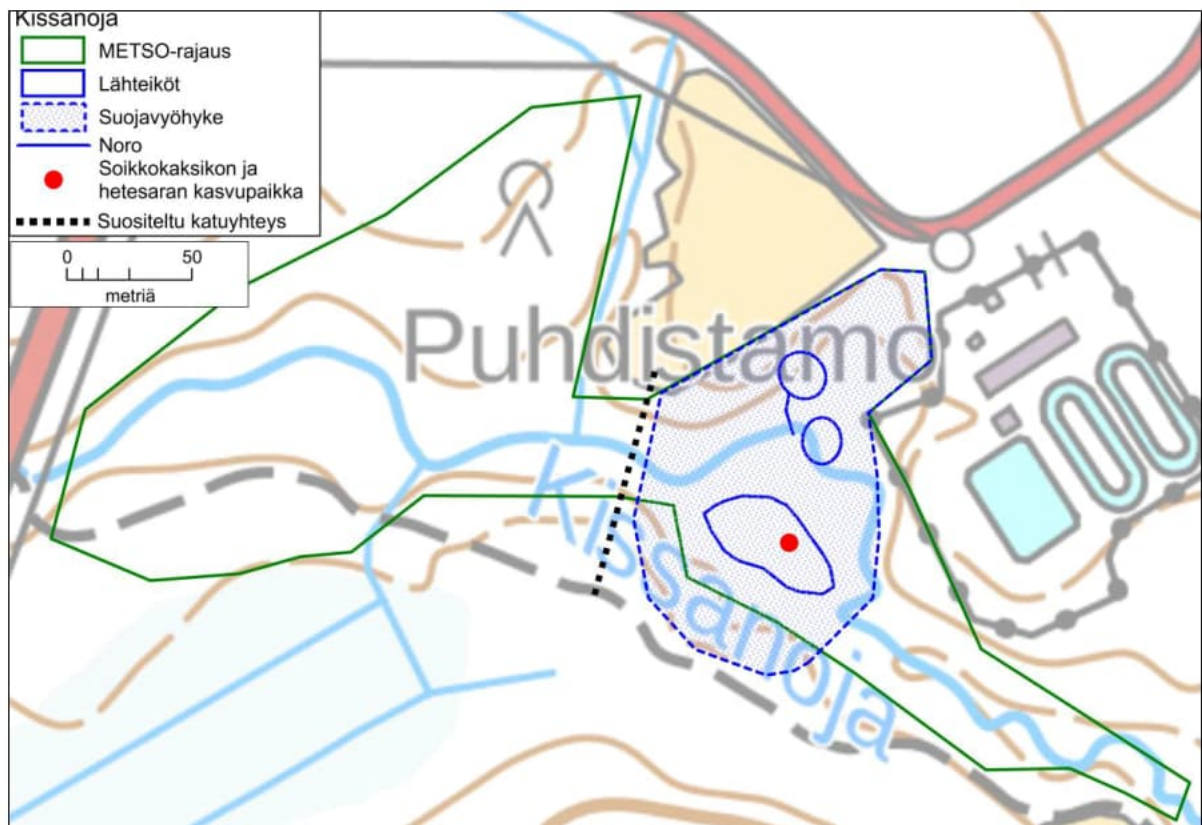
Kissanoja saa alkunsa Hämeenlinnantien länsipuolelta ja yhtyy Vantaanjokeen Hämeenlinnanväylän itäpuolella (kuva 1). Ojan pohjoispuolella on jätevedenpuhdistamo, jonka purkuputki laskee Kissanajaan (kuva 2). Kissanojan puronvarren puusto on varttuvaa–varttunutta kuusikkoa (kuva 5). Sekapuina kasvaa koivua, haapaa ja harmaaleppää sekä paikoin myös mäntyä. Puronvarren kasvillisuus on pääosin tuoretta lehtoa ja kosteaa suurruoholehtoa. Puronvarressa kasvaa mm. imikkää, sudenmarjaa, käenkaalia, lillukkaa, kevätlehtoleinikkiä, kevätlinnunsilmää, korpinumikkaa, koiranvehnä, lehtokuusamaa, taikinamarjaa ja näsiää. Uoma on kuvaan 2 rajatulla alueella pääosin luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen ja leveydeltään 2–3 metriä. Ojan yli on pohjoispuolella olevan pellon kohdalle rakennettu kevyt silta (ks. kuva 2).

Kissanojan eteläpuolella olevalla lähteikköalueella on muutama pienehkö lähteen silmä sekä tihkupintoja. Ojan pohjoispuolella on kaksi erillistä lähteikköaluetta (kuva 2). Niistä eteläisemmällä (kuva 4) on kaksi lähekkäistä runsasvetistä lähteen silmää; tämä alue on aiemmissa raporteissa ollut paikannusvirheen vuoksi väärässä paikassa. Pohjoisempi joen pohjoispuolisista alueista sijaitsee viemärikaivon läheisyydessä eikä se vaikuta täysin luonnontilaiselta (kuva 3). Tällä alueella ei ole

todettu selkeää pohjaveden purkautumiskohtaa. Alue on palautumassa luonnon tilaan. Pohjoisemmalla lähteikköalueelta virtaa Kissanojaan lyhyt noro.

Lähteiköissä kasvaa mm. suokeltoa, alueellisesti uhanalaista (RT) soikkokaksikkoa (kuva 6), maariankämmekkää, terttualpia, järvikortetta, järviruokoa, raatetta, leh totähtimöä, kevätlinnunsilmää, korpinurmikkaa, mätässaraa, isoalvejuurta, hiiren-porrasta, silmälläpidettävää (NT) hetesaraa sekä käenkukkaa. Laajin lähteikkö on säilyttänyt luonnontilansa, vaikka hakkuut ulottuvat jo melko lähelle.

Kuvaan 7 on merkitty [REDACTED] (2017) käepä- ja sammalhavainnot. [REDACTED] selvitys käsitti vain kuvaan 7 rajatun alueen, eikä ollut kattava.

Kuva 2. Kissanojan luontokohde: vihreällä viivalla on rajattu alue, joka täyttää METSO-ohjelman ja metsälain 10 §:n mukaisten kohteiden kriteerit. Sinisellä viivalla on merkitty vesilain 2 luvun 11 §:n mukaiset lähteiköt ja noro. Lisäksi kuvaan on merkitty lähteikköjen suojavyöhyke ja soikkokaksikon (RT) ja hetesaran (NT) kasvupaikka. Kuvassa näkyy myös suositeltu katuyhteyden paikka (ks. luku 4).

Kissanojan sekä sen varrella olevien lähteikköalueiden lähiympäristöt täyttävät metsälain 10 §:n mukaisten monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden elinympäristöjen kriteerit. Kissanoja on puro, jonka muuttamista koskee vesilain 3 luvun 2 §:n kohdan 8 mukainen luvantarve. Luvan tarve syntyy, jos jokin valuma-alueella tai uomassa tehtävä toimenpide vaikuttaa lain 3 luvun 2 §:n kuvatulla tavalla puron luonnontilaiseen osaan. Lähteiköt ja norot ovat lisäksi vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisia kohteita. Lähteikköjen suojavyöhykkeen pinta-ala on noin 1,2 ha.

Metsäalue täyttää myös METSO ohjelman kriteerit (Syrjänen ym. 2016). Metsä alueen pinta-ala on noin 4,3 ha. Kissanojan alueelta on löydetty useita uhanalaisia kääpä- ja sammallajeja (kuva 7). Kissanoja on luontotyyppiä savimaiden purot, joka on Etelä Suomessa äärimmäisen uhanalainen luontotyyppi (■■■■ ym. 2008a, b).

Kuva 3. Kissanojan pohjoisin lähteikkö.

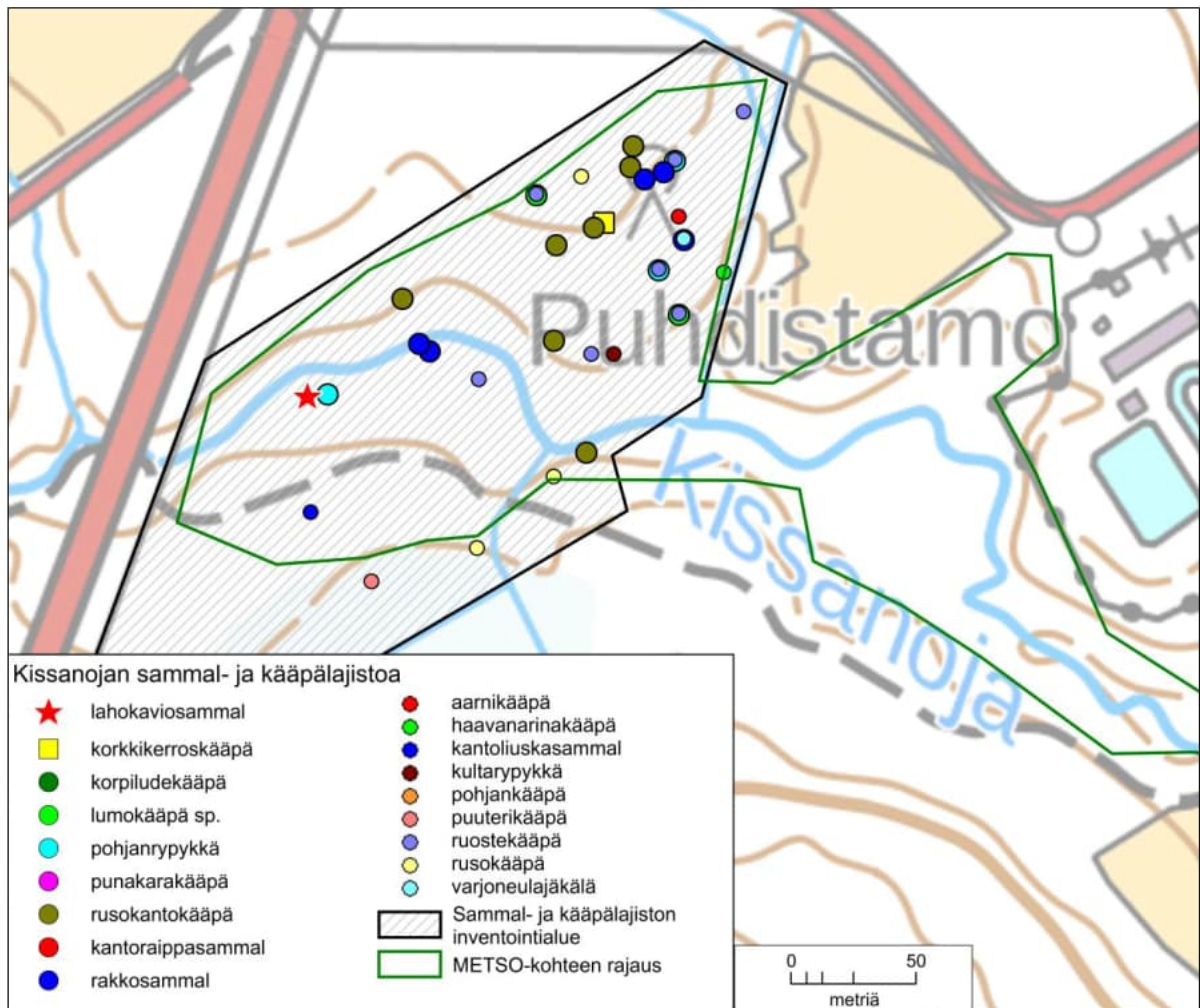
Kuva 4. Kissanojan keskimäinen lähteikkö.

Kuva 5. Kissanojan varren kasvillisuutta puhdistamon lounaispuolella.

Kuva 6. Kissanojan eteläpuolisen lähteikön kasvillisuutta, kuvan keskellä soikkokaksikko.

Kuva 7. Kääpä- ja sammalhavainnot Kissanjoen alueelta (2017). Tähti = äärimmäisen uhanalainen (CR), neliö = silmälläpidettävä (NT), iso ympyrä = alueellisesti uhanalainen (RT) ja pieni ympyrä = arvokasta elinympäristöä indikoiva laji.

3.2 Kallioalue Hämeenlinnantien varrella

Hämeenlinnantien (130) itäpuolisen kalliojyrkänteen yläpuolisella avoimella kalliolla kasvaa runsaasti kalliokielloa, mäkitervakkoa ja huopakeltanoa. Silmälläpidettävää (NT) ahokissankäpäliä kasvaa noin 10 m² kokoisella alueella (kuvat 8 ja 10). Lisäksi tavataan mm. ahomansikkaa, puolukkaa ja rohtotädykettä. Puustossa on kookkaiden katajien lisäksi mäntyä sekä joitakin nuoria tammia (kuva 9). Kallio on pääosin sammalpeitteistä, poronjäkäliä on niukemmin. Kallion yli kulkee maantien viereinen voimajohto.

Kallioalueen metsäisellä etelärinteellä tavataan mm. mäkiliehtolustetta, sinivuokkoa ja kevättähtimöä. Kallion pohjoisosassa on nuorta männikköä kasvavaa tuoreen ja kuivahkon kankaan talousmetsää.

Kallioalueella ei ole metsälain 10 §:n mukaisia elinympäristöjä.

Kuva 8. Hämeenlinnantien vierisellä kallioalueella kasvaa mm. kalliokieloa ja silmälläpidettävää ahokissankäpälää.

Kuva 9. Hämeenlinnantien vierisen kallioalueen puustoa.

Kuva 10. Silmäläpidettävän ahokissankäpälän kasvupaikka Hämeenlinnantien viereisellä kallioalueella.

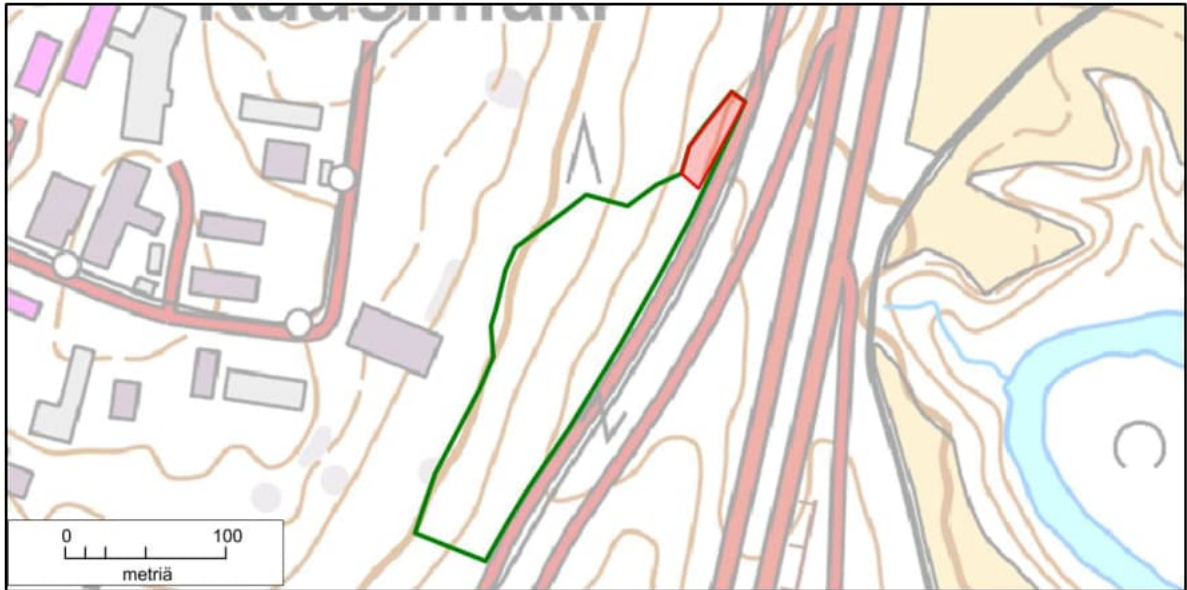
3.3 Kuusimäen pähkinäpensasta kasvava alue

Kuusimäen itään viettävän rinteen puusto on varttuvaa kuusta ja koivua sekä rinteiden alaosassa nuorta koivikkoa. Lehtomaisen kankaan kenttäkerroksessa kasvaa mm. mustikkaa, oravanmarjaa, kieloa, metsälauhaa, metsäkastikkaa, kevättähtimöä, nuokkuhelmikkää, valkovuokkoa ja metsätähteä. Pähkinäpensasta on hyvin runsaasti (kuvat 11 ja 12). Alueella on aikanaan ollut vanhaa kuusikkoa ja pähkinäpensas on ollut melko vähälukuinen (Luontotutkimus Enviro Oy 1992). Kuusikkoa hakattiin 1990-luvulla ja sen jälkeen pähkinäpensaat ovat runsastuneet ja alueella on kymmenittäin yli kaksi metriä korkeita pensaita (kuva 13).

Pähkinäpensaita kasvavan alueen pohjoisosassa on tuoretta kallionaluslehtoa, jossa kasvaa pähkinäpensaiden lisäksi mm. lehtosinijuurta, sinivuokkoa, vuohenputkea, taikinamarjaa, lehtokuusamaa ja näsiä. Puustossa on haapaa, harmaaleppää, koivua, kuusta sekä kookas mänty (kuva 14).

Kuvaan 11 on rajattu vihreällä koko pähkinäpensaita kasvava alue (noin 1,7 ha). Se täyttäisi pähkinäpensaiden koon ja lukumäärän suhteen luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisen suojellun luontotyypin kriteerit. Alue on kuitenkin pääosaltaan lehtomaista kangasta eikä lehtoa, joten kaikki vaaditut kriteerit eivät täyty. Ainoastaan alueen pohjoispäässä on pienialainen pähkinäpensaslehto, joka täyttää kaikki suojellun luontotyypin kriteerit.

Kuvaan 11 punaisella rajattu pienialainen (noin 0,08 ha) lehto täyttää luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisen suojellun luontotyypin (pähkinäpensaslehto) kriteerit. Sen voidaan katsoa täyttävän myös metsälain 10 §:n mukaisen elinympäristön kriteerit.

Kuva 11. Pähkinäpensasta kasvava alue Kuusimäen itärinteellä on rajattu vihreällä viivalla. Alueen pohjoisosaan on punaisella viivalla rajattu pähkinäpensaslehto, joka täyttää luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisen suojellun luontotyyppin kriteerit.

Kuva 12. Nuorta-varttuvaa koivuvaltaista sekametsää sekä pähkinäpensaita kuvaan 11 vihreällä rajatun alueen eteläosassa.

Kuva 13. Tiheää pähkinäpensaikkoa kuvaan 11 vihreällä rajatun alueen keskiosasta.

Kuva 14. Kuvaan 11 punaisella rajatun pähkinälehdon reuna-alueen kasvillisuutta.

4 SUOSITUKSET

Kuvaan 2 vihreällä rajattu alue täyttää metsälain 10 §:n mukaisen elinympäristön kriteerit ja METSO-ohjelman kriteerit ([REDACTED] ym. 2016). Alueelta on tavattu useita uhanalaisia kääpä- ja sammallajeja. Sinisellä rajatut lähteiköt sekä noro täyttävät vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisten pienvesikohteiden kriteerit. Kuvaan 11 punaisella rajattu alue täyttää luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisen suojellun luontotyypin ja metsälain 10 §:n mukaisen elinympäristön kriteerit. Näille alueille tai niiden välittömään lähiympäristöön ei tulisi osoittaa asemakaavassa rakentamista tai muita maankäytön muutoksia. Luontokohteet tulee osoittaa asemakaavassa esimerkiksi luo-merkinnällä ja s-1-merkinnällä (pähkinäpensaslehto). Lähteikköalueiden vesitaloutta ei tule muuttaa. Kuvaan 2 on merkitty lähteikköalueiden suojavyöhyke.

Kaavaluonnoksessa on kuvaan 2 rajatun alueen halki suunniteltu katu (Ilveskallionkatu). Lähtökohtaisesti arvokkaat luontokohteet tulisi säilyttää em. suosituksen mukaisesti. Mikäli katu kuitenkin toteutetaan, olisi sille paras paikka nykyisen ulkoilureitin sillan kohdalla, keskellä arvokkaan luontokohteen rajausta, jossa metsäalue on kapeimmillaan (ks. kuva 2).

Kuvaan 11 vihreällä rajatulla alueella kasvaa hyvin runsaasti pähkinäpensaita. Alue tulisi mahdollisuuksien mukaan jättää rakentamisalueiden ulkopuolelle. Kohteella on merkitystä harvinaisena luontotyyppinä, vaikka luonnonsuojelulain mukaisen suojellun luontotyypin kriteerit eivät täytykään.

5 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Luontotutkimus Enviro Oy 1992: Kuusimäen rakennuskaava alueen ympäristöselvitys. – Nurmijärven kunta.

Pöyry Environment Oy 2007: Kaavoituskohteiden luontoselvitykset. Osa 2/3 Kirkonkylä. – Nurmijärven kunta.

Ramboll Finland Oy 2014: Kuusimäen luontoselvitys. – Nurmijärven kunta.

[REDACTED] (toim.) 2008a: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 1. Tulokset ja arvioinnin perusteet. – Suomen ympäristö 8/2008:1–264.

[REDACTED] (toim.) 2008b: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 2. Luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 8/2008:1–572.

[REDACTED] 2017: Muistio Nurmijärven Kissanojan, Heinojan sekä Toreenin pohjoispuolisen metsäalueen luonto- ja lajistoarvoista 22.5.2017.

[REDACTED] 2016: Monimuotoisuudelle

arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO ohjelman luonnon tieteelliset valintaperusteet 2016–2025. – Ympäristöministeriön raportteja 17/2016:1–75.

Ympäristösuunnittelu Enviro Oy & Ympäristösuunnittelu OK 2005: Kirkonkylän selvitysalueen luonto ja maisema. – Nurmijärven kunta.

Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2013: Kirkonkylän selvitysalueen luontoselvitys 2013. – Nurmijärven kunta.

Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2017a: Nurmijärven kirkonkylän osayleiskaava-alueen pienvedet 2017. – Nurmijärven kunta.

Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2017b: Nurmijärven Palojoen ja kirkonkylän vanhojen metsien selvitys 2017. – Nurmijärven kunta.

ILVESVUORI POHJOINEN -ASEMAKAAVA

LUONTOSELVITYKSEN TÄYDENNYS: LEPAKOT

Ympäristösuunnittelu Enviro Oy

27.10.2016

1 JOHDANTO

Nurmijärven kunta laatii asemakaavaa Nurmijärven kirkonkylän itäpuolella sijaitsevalle Ilvesvuori pohjoinen -nimiselle alueelle (kuva 1). Asemakaavan luontoselvitystä (Ramboll Finland Oy 2014) on täydennetty keväällä 2016 liito-oravan ja viitasammakon osalta (2016). Tässä raportissa esitetään täydentävän lepakkoselvityksen toteuttaminen ja tulokset. Nurmijärven kunta tilasi selvityksen Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä, jossa työn on tehnyt biologi,

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

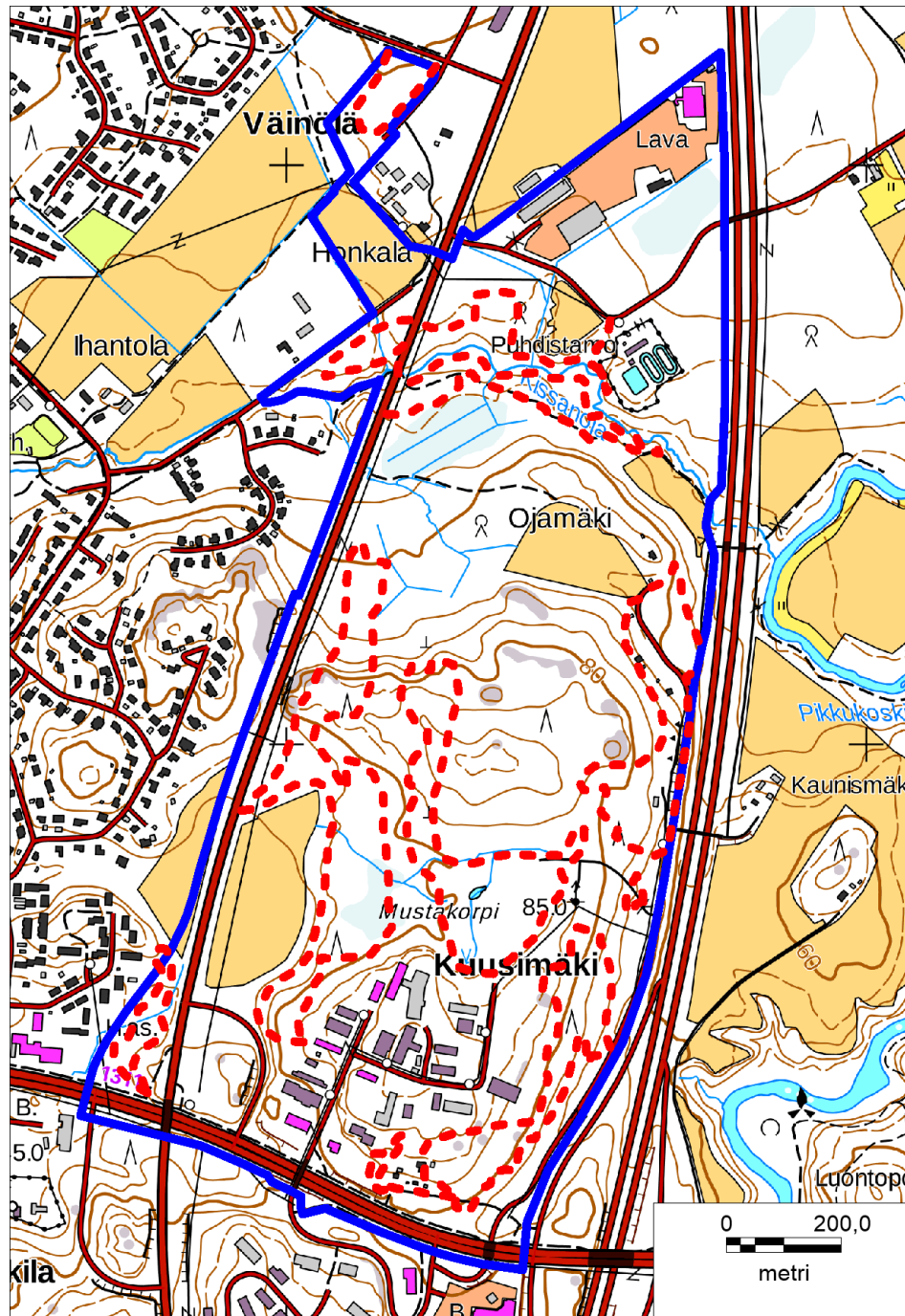
Aiemmat tiedot

Ilvesvuori pohjoinen -alue (kuva 1) sisältyi vuonna 2013 yleiskaavatarkkuudella tehtyyn lepakkoselvitykseen (2013) lukuun ottamatta asemakaavoitettuja alueen osia. Selvityksen aktiivikartoituksessa tehtiin Ilvesvuori pohjoinen alueelta muutama havainto pohjanlepakosta ja viiksisiippalajista. Lisäksi passiiviseurantalaitteilla tehtiin havaintoja pohjanlepakosta ja siippalajista. Tulosten perusteella rajattiin yksi arvokas lepakkoalue Kuusimäen lakialueelle (2013). Kyseessä on luokan III alue eli muu lepakoiden käyttämä alue (luokitus, ks. SLTY 2012).

Vuoden 2016 selvityksen maastotyöt

Selvityksen tarkoituksena oli tarkentaa ja päivittää Ilvesvuori pohjoinen -alueen lepakkotiedot asemakaavatarkkuudelle. Työssä pyrittiin selvittämään alueen lepakkolajistoa ja eri lajien runsautta, paikallistaa lepakoille tärkeät saalistusalueet sekä niille johtavat mahdolliset kulkureitit. Lisäksi etsittiin valoisana aikana lepakoiden liisäntymis- ja levähdyspaikoiksi sopivia kohteita mm. luonnonkoloista ja linnunpöntöistä. Muutamalla alueella olevalle kiinteistölle jaettiin kyselylomake, joilla pyrittiin saamaan tietoa lepakoita koskevista yleisöhavainnoista ja mahdollisista raken-

nuksissa sijaitsevista lepakoiden päiväpiiloista. Rakennusten tarkistaminen ei kuitenkaan sisällynyt tähän työhön.

Kuva 1. Ilvesvuori pohjoinen -selvitysalueen sijainti ja rajaus (sininen viiva). Aktiivikartoituksen kulureitit on merkitty punaisella katkoviivalla. Pohjakartta © Maanmittauslaitos.

Saalistusalueiden ja lentoreittien selvitys tehtiin reittikartoitusmenetelmällä. Aktiivikartoituksen kulkureitit (kuva 1) kattoivat mahdollisimman hyvin selvitysalueen metsäiset osat. Reitin ulkopuolelle jätettiin hakkuuaukeat, pellot yms. laajemmat aukeat, jotka eivät ole lepakoille soveltuvaa elinympäristöä.

Lepakot ovat Etelä-Suomen oloissa aktiivisia tavallisesti toukokuusta lokakuuhun. Ne käyttävät mm. ruokailuun eri alueita kesän eri vaiheissa, minkä vuoksi lepakkokartoitus tulee toistaa alku-, keski- ja loppukesällä. Inventointikierrokset Ilvesvuori pohjoinen -alueella tehtiin 13.–14.6., 18.–19.7. ja 12.–13.8.2016. Kartoitusyöt olivat sateettomia, tyyniä tai heikkotuulisia (0–3 m/s) ja lämpimiä (> +10 °C). Kartoitus alkoi noin 30–45 minuuttia auringonlaskun jälkeen. Ennen reittikartoituksen alkamista ja kartoituksen päättymisen jälkeen havainnoitiin mahdollisista piilopaikoista esiin lentäviä tai niihin palaavia lepakoita parin löydetyn luonnonkolon lähellä.

Maastossa liikuttiin rauhallisesti kartoitusreittiä pitkin ja kuunneltiin lepakoita ultraäänidetektorilla (Pettersson 240x), joka muuttaa lepakoiden korkeataajuuksiset kaikuluotausäänet ihmiskorvin kuultaviksi. Selvityksessä käytettiin digitaalista tallenninta, joka tallentaa tarvittaessa lepakoiden äänet muistikortille. Hyviltä vaikuttaneilla saalistusalueilla pysähdyttiin ja havainnoitiin lepakoita tarkemmin. Kartoitusreiteille osui jonkin verran taimikoita ja nuoria kasvatusmetsiä. Nämä lepakoiden kannalta huonolaatuiset elinympäristöt inventoitiin yleispiirteisesti kävelemällä niiden läpi muuta aluetta nopeammin.

Lepakkohavainnot kirjattiin muistiin ja merkittiin kartoille. Lepakoiden käyttämät alueet arvoitettiin Suomen Lepakkotieteellisen yhdistyksen (SLTY 2012) ohjeen mukaisesti.

3 TULOKSET

Ilvesvuori pohjoinen -alueen selvityksessä tehtiin kesällä 2016 melko vähän lepakkohavaintoja. Suuri osa alueesta on lepakoiden kannalta sopimattomia tai niille heikosti soveltuvia elinympäristöjä (hakkuualueet, taimikot, hyvin nuoret metsät, pellot ja muut aukeat). Aktiivikartoituksessa tehtyjen lepakkohavaintojen paikat ilmenevät kuvasta 2.

Pohjanlepakko on keskikokoinen lepakkolaji, jolle ominaisia elinympäristöjä ovat erilaiset metsäiset tai puustoiset kulttuurimaiset myös kaupungeissa. Laji välttelee laajoja puuttomia alueita. Pohjanlepakot saalistavat tyypillisesti yli viiden metrin ja jopa 20 metrin korkeudella maan pinnasta, usein puunlatvojen tasalla. Suomessa pohjanlepakkoa on tavattu pohjoisinta Lappia myöten ja se onkin yleisin ja runsain lepakkolajimme.

Selvityksessä tehtiin kesäkuun käynnillä viisi, heinäkuun käynnillä kuusi ja elokuun käynnillä neljä pohjanlepakkohavaintoa (kuva 2).

Viiksi- ja isoviiksisiioppaa ei voida varmuudella erottaa toisistaan pelkän maastohavainnon perusteella. Tässä selvityksessä lajiparista käytetään nimitystä viiksisiioppalaji. Molemmat ovat pienikokoisia, tyypillisesti metsissä tai niiden reunoilla ja pienillä aukioilla saalistavia lajeja. Viiksisiioppa suosii ilmeisesti isoviiksisiioppaa enemmän kulttuuriympäristöjen metsiköitä. Loppukesällä viiksisiiopat siirtyvät usein metsistä saalistamaan avoimemmilla alueilla, kuten rannoilla tai piholla. Isoviiksisiioppa on edellistä selvemmin metsälaji ja sitä voi tavata jopa mäntykankailla. Suomessa molempia lajeja tavataan maan etelä- ja keskiosissa ja ne ovat melko yleisiä.

Selvityksessä tehtiin kesäkuun käynnillä neljä, heinäkuun käynnillä kolme ja elokuun käynnillä kolme havaintoa viiksisiioppalajista (kuva 2).

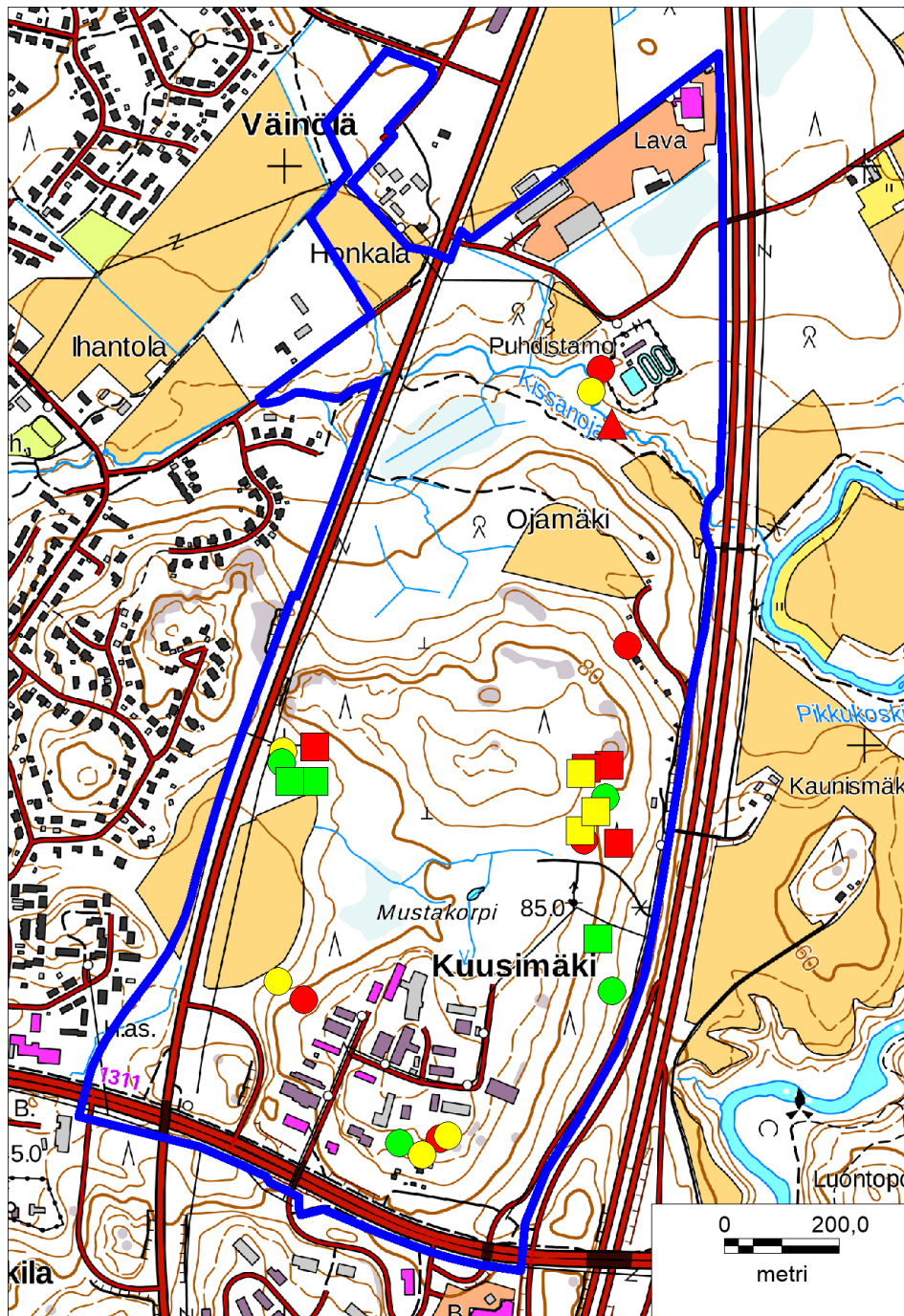
Lisäksi kesäkuun maastokäynnillä tehtiin yksi näköhavainto lajilleen määrittämättömästä siipasta. Siippalajin havaintopaikka ilmenee kuvasta 2.

Selvityksessä ei todettu lepakoiden pesäpaikkoja tai päiväpiiloja eikä tällaisista saatu tietoja myöskään tehdyllä kyselyllä. On mahdollista, että lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja sijaitsee selvitysalueella tai sen läheisyydessä olevissa rakennuksissa. On myös mahdollista, että alueella on sellaisia luonnonkoloja tai muita sopivia päiväpiiloja, joita ei tässä selvityksessä havaittu.

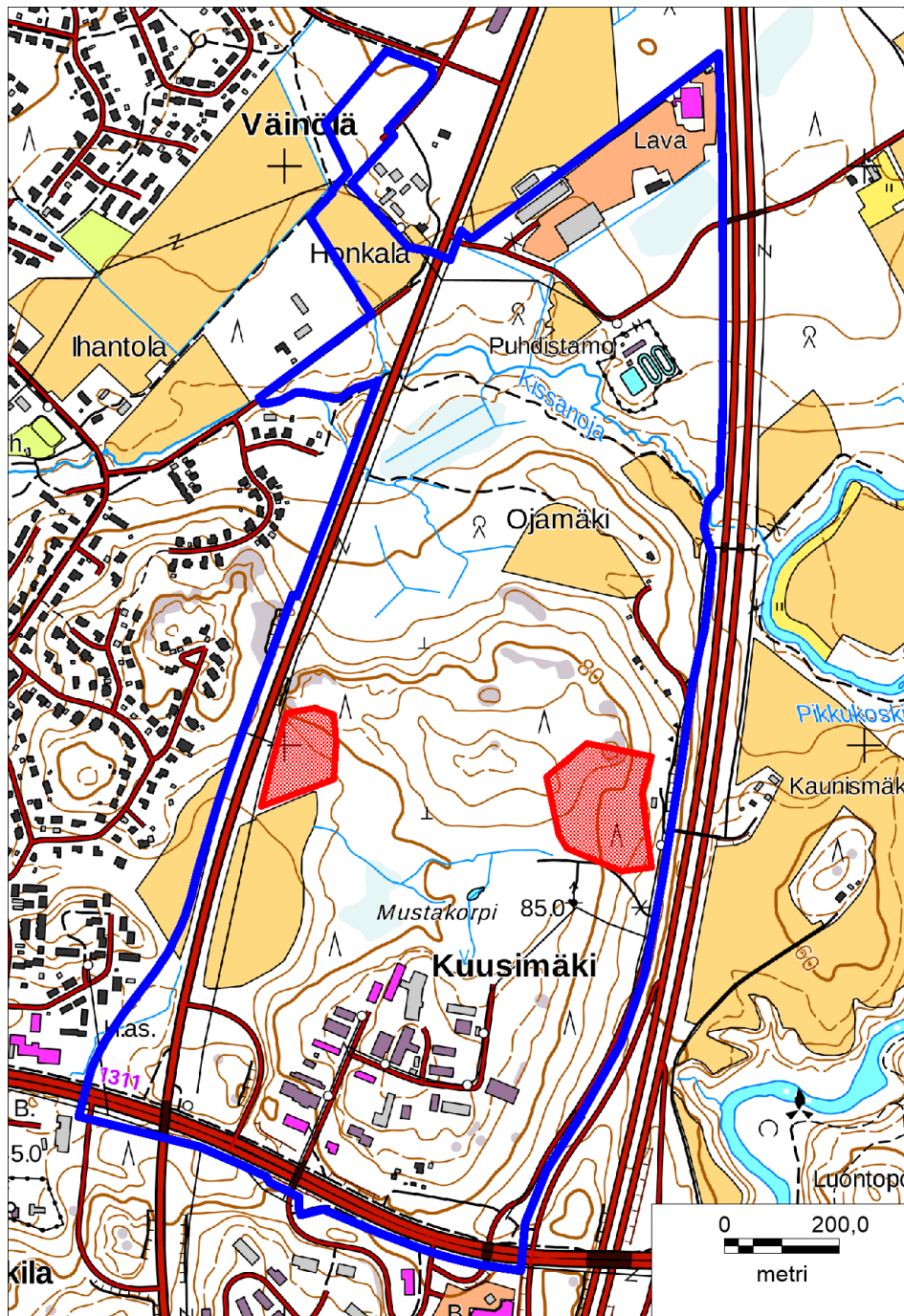
Tulosten perusteella rajattiin kaksi arvokasta lepakkoaluetta (kuva 3). Rajaukset on tehty havaintojen sijoittumisen ja puuston rakenteen tai ilmakuvassa erottuvien elinympäristön rajojen perusteella. Molemmat rajatut alueet katsottiin luokan III alueeksi eli muuksi lepakoiden käyttämäksi alueeksi (ks. SLTY 2012). Perusteena oli lähinnä alueiden (todennäköisesti) hyvin pieni yksilömäärä. Kohteilla tehtiin vain 1–4 lepakohavaintoa jokaisella käyntikerralla ja niistäkin osa saattoi koskea samoja yksilöitä.

Rajatuista arvokkaista lepakkoalueista itäisempi on osa Karlssonin & Hagner-Wahlstenin (2013) rajaamaa luokan III kohdetta. Pääosa heidän rajaamastaan alueesta on sittemmin avohakattu ja ainoastaan tässä selvityksessä rajattu kohteen itäinen-kaakkoinen osa on edelleen metsää ja lepakoiden käyttämää saalistusaluetta.

Muita lepakoiden esiintymispaikkoja (kuva 2) ei rajattu arvokkaiksi lepakkoalueiksi. Näillä paikoilla tavattiin yleensä vain yhtä lajia ja havaintoja tehtiin ainoastaan 1–2 yksilöstä.

Kuva 2. Vuoden 2016 selvityksessä tehdyt lepakkohavainnot Ilvesvuori pohjoinen -alueella. Ympyrä = pohjanlepakko, neliö = viikisiippalaji ja kolmio = siipalaji. Symbolin väri ilmaisee ajankohdan seuraavasti: punainen = kesäkuu, keltainen = heinäkuu ja vihreä = elokuu. Pohjakartta © Maanmittauslaitos.

Kuva 3. Vuoden 2016 selvityksen tulosten perusteella rajatut luokan III lepakkoalueet (punainen rasteri). Pohjakartta © Maanmittauslaitos.

4 SUOSITUKSET

Luonnonsuojelulaissa ei ole luokan III lepakkoalueita koskevia säännöksiä eikä EUROBATS-sopimuksessa ole niitä koskevia suosituksia. Kuvaan 3 rajatut luokan III lepakkoalueet (muu lepakoiden käyttämä alue) huomioidaan alueen kaavoituksessa mahdollisuuksien mukaan. Ko. alueet tulisi jättää maankäytön muutosalueiden ulkopuolelle esim. virkistysalueiksi, jos se on muun suunnitellun maankäytön kannalta mahdollista ja tarkoituksenmukaista.

5 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

████████████████████ 2013: Lepakkoselvitys Nurmijärven Kirkonkylän osayleiskaavan laadintaa varten. – Tmi BatHouse.

Ramboll Finland Oy 2014: Kuusimäen luontoselvitys. – Nurmijärven kunta.

██████████ 2016: Ilvesvuori pohjoinen -asemakaava. Luontoselvityksen täydennys: liito-orava ja viitasammakko. – Ympäristösuunnittelu Enviro Oy.

████████████████████ 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.

SLTY 2012: Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille.

Vastaanottaja
Nurmijärven kunta

Asiakirjatyyppe
Luontoselvitys

Päivämäärä
20.8.2014

Viite
1510014465

NURMIJÄRVEN KUNTA **KUUSIMÄEN** **LUONTOSELVITYS**

Päivämäärä **20.8.2014**
Laatija [REDACTED]
Tarkastaja [REDACTED]
Kuvaus **Luontoselvitys Kuusimäen alueelta**

Viite **1510014465**

LIITTEET

Metsikkökuvioinnit maastokarttapohjalla

Kannen kuva: Puronvarren kasvillisuus vaihettuu lehtomaiseksi kankaaksi Kissanajaan viettävillä rinteillä.

Ilmakuva ja maastokartta Maanmittauslaitoksen Maastotietokannan 06/2012 aineistoa

SISÄLTÖ

1.	JOHDANTO	1
2.	KASVILLISUUS JA LUONTOTYYPIT	2
2.1	Luonnon yleispiirteet ja arvokkaat luontokohteet	2
2.2	Uhanalaisten lajien aikaisemmat havainnot	14
3.	LIITO-ORAVA	15
3.1	Yleistä liito-oravista	15
3.2	Menetelmät ja aikaisemmat havainnot liito-oravasta	15
3.3	Tulokset	16
4.	JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET MAANKÄYTÖN SUUNNITTELUUN	17
5.	LÄHTEET	18

1. JOHDANTO

Nurmijärven kunta suunnittelee asemakaavoitusta Kuusimäen alueesta pohjoiseen vedenpuhdistamolle saakka valtatie 3 ja tien 130 väliselle alueelle (kuva 1-1). Kaavoituksen tavoitteena on osoittaa lisää työpaikkarakentamista Nurmijärven kunnan alueelle, sillä kysyntä kehä 3 varren sekä pääkaupunkiseudun kehyskuntien yritystonteille on lisääntynyt. Suunnittelualue sijaitsee Hämeenlinnanväylän (3) länsipuolella tien välittömässä läheisyydessä ja se rajoittuu etelässä Siippoontiehen ja lännestä pääosin Hämeenlinnantiehen (130). Pohjoisesta suunnittelualue rajautuu vedenpuhdistamon pohjoispuolelle. Selvitysalue on pääosin metsätalousaluetta, eteläosassa on lisäksi yritystontteja. Alueella on myös muutamia peltoaloja.

Tämän luontoselvityksen on laatinut Ramboll Finland Oy Nurmijärven kunnan toimeksiannosta asemakaavoituksen pohjaksi. Kuusimäen alueelta on laadittu vuonna 2007 luontoselvitys (Pöyry 2007), jossa on selvitetty alueen luonnon yleispiirteet sekä arvokkaat luontokohteet. Tässä selvityksessä on tarkistettu arvokkaiden luontokohteiden nykytila ja selvitetty suunnittelualueen kasvillisuutta ja luontotyyppiä metsikkökuvioinnein. Osalle suunnittelualueesta on lisäksi tehty liito-orvaselvitys keväällä 2012 (kuviot 1-32).

Selvityksen tavoitteena on antaa riittävä kokonaiskuva alueen luonnonympäristöstä ja sen kanalta erityisen arvokkaista alueista ja kohteista, jotka kaavaa laadittaessa tulee ottaa huomioon. Selvitys perustuu olemassa olevan tiedon lisäksi maastokäynteihin, jotka tehtiin suunnittelualueelle kasvillisuus-, luontotyyppi- ja liito-orvaselvityksen osalta touko- ja kesäkuussa 2012. Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitystä täydennettiin suunnittelualueen laajentumisen johdosta 24.6.2014 ja 19.8.2014 tehdyillä maastokäynnillä (kuviot 33-52). Selvityksen ovat laatineet

Ramboll Finland Oy:stä.

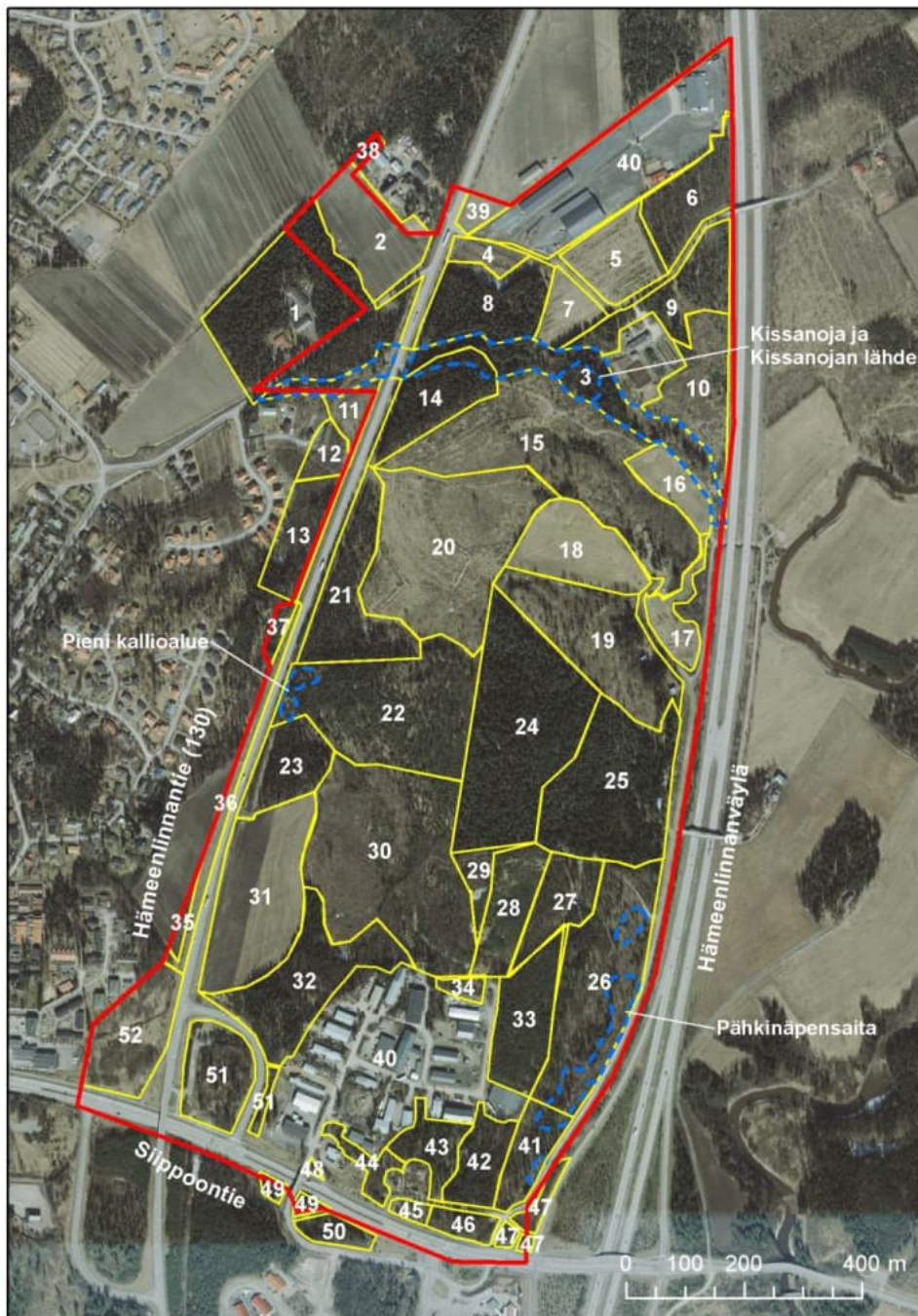

Kuva 1-1 Suunnittelualueen rajaus.

2. KASVILLISUUS JA LUONTOTYYPIT

2.1 Luonnon yleispiirteet ja arvokkaat luontokohteet

Nurmijärven alue kuuluu eteläboreaaliseen vyöhykkeeseen ja siinä edelleen vuokkovyöhykkeeseen. Suunnittelualueen ja sen pohjoispuolella olevien alueiden kasvillisuuden pääpiirteitä edustavat tuoreet ja lehtomaiset kankaat sekä suunnittelualueen pohjoisosaan sijoittuva puronvarsilehto. Suunnittelualueen metsikkökuviot ovat lähes kokonaan metsätaloustaloudessa olevia tuoreen kankaan taimikoita tai kasvatusmetsiköitä. Suunnittelualueen rehevimmät osat keskittyvät alueen pohjoisosiin Kissanojan ja sen lähellä sijaitsevan lähteen ympäristöön ja lähialueille. Suunnittelualueen yleispiirteinen metsikkökuviointi on esitetty kuvassa 2-1. Maastokarttapohjainen metsikkökuviointi on esitetty liitteessä 1.

Kuva 2-1 Selvitysalueen yleispiirteiset metsikkökuviot ja arvokkaiden luontokohteiden rajaukset (sinisellä).

Kuviot 1, 8, 14 ja 21

Kuvioilla 1, 8, 14 ja 21 esiintyy varttunutta kuusivaltaista lehtomaista kangasta (OMT) (kuva 2-2, 2-3). Kuusen seassa esiintyy harvakseltaan koivuja, mäntyä sekä haapaa ja pensaskerrossa kasvaa saarnia, harmaaleppää, pihlajaa sekä paikoitellen taikinamarjaa ja mustaherukkaa. Kenttäkerroksen yleisimmät lajit ovat valkovuokko, mustikka, oravanmarja, käenkaali, lillukka, kevätpiippo, sormisara, metsätähti, metsäalvejuuri ja metsäkastikka. Muita melko yleisiä lajeja ovat puolukka, nuokkuhelnikkä, ahomansikka, karhunputki, kultapiisku, metsäkorte, metsämitikka, metsäimarre, niittyleinikit, rönsyleinikki, kielo, hiirenporras, metsäorvokki ja kevättähtimö. Harvakseltaan esiintyy sudenmarjaa, aitovirnaa ja sinivuokkoa ja pienissä soistumissa sekä ojissa ranta-alpia, mesiangervoa, huopaohdaketta, harmaasaraa ja tupassaraa. Kosteammassa ja valoisimmassa paikoissa runsaita ovat alvejuuret ja hiirenporras sekä ojakellukka, rönsyleinikki ja metsäkorte. Pohjakerros on paikoitellen aukkoinen. Sammalista yleisin on seinäsammal, mutta myös suikerosammalia, metsäkerrossammalta sekä metsäliekosammalta esiintyy. Lehtisammalia kasvaa hieman ojien ympärillä. Alueet ovat metsähakkuin hoidettuja.

Kuva 2-2 Vasemmalla kuvion 1 paikoin rehevää lehtomaista kangasta. Oikealla kuvassa kuvion 14 varttunutta metsikköä.

Kuva 2-3 Kuvioiden 8 (vasen kuva) ja 21 (oikea kuva) varttunutta metsikköä.

Kuviot 2,7, 16, 17, 18 ja 31

Kuvioiden alueet ovat maanviljelykäytössä.

Kuvio 3

Kissanojan sijoittuu suunnittelualueen pohjoisosaan (kuvio 3). Kissanojan ympärillä puusto vaihtelee varttuneesta kuusikosta aukeaan (kuvat 2-4, 2-5). Kuusen ohella sekapuuna on rauduskoivua, haapaa, harmaaleppää ja saarnia. Puuttomia alueita kuviolla on tien 130 länsipuolella, Kissanojan eteläpuolella ja kuvion 17 pohjoispuolella. Luontotyyppiltään Kissanojan ympäristö on puronvarsilehtoa. Puron rinteissä luontotyyppi vaihtuu tuoreen lehdon (OMaT) kautta lehtomaiseksi kankaaksi (OMT). Päälajit puron ympärillä aukeilla alueilla ovat mesiangervo, nokkonen, korpikaisla, maitohorsma, vuohenputki ja koiranputki. Lisäksi näillä paikoilla kasvaa mm. pujoa, pietaryrttiä, juolavehettä, hiirenvirnaa, niittyleinikkejä, harakankelloa, korpikastikkaa, alsike- ja puna-apilaa ja ahomataraa. Puustoisilla alueilla valtalajeja ovat mesiangervo, nokkonen, metsäalvejuuri, hiirenporras ja korpikastikka. Lisäksi kasvaa tesmaa, ojakellukkaa, virmajuurta, metsäkurjenpolvea, rentukkaa, rönsyleinikkiä, ranta-alpia, koiranputkea, keltavuokkoa, korpikaislaa ja lehtotähtimöä. Varjoisimmissa paikoissa valtalajistoon kuuluvat käenkaali, mesiangervo, imikkä, jänönsalaatti, metsäalvejuuri, isoalvejuuri ja sinivuokko. Pensaskerroksessa kasvaa taikinamarjaa, mustaherukkaa, lehtokuusamaa, näsiä, metsäruusua ja tuomea. Puuttomilla tai vähäpuustoisilla alueilla kasvaa paikoitellen pajukoita, jossa on seassa nuoria harmaaleppiä, haapoja sekä tuomea. Alueella on hieman pysty- ja maalahopuuta, joka on pääasiassa kuusta.

Kuviolla sijaitsee myös Kissanojan lähdealue. Alue koostuu ainakin kahdesta pienestä lähteestä ja niitä ympäröivästä tihkupinnasta (kuvat 2-6, 2-7). Kuviolla kasvaa varttunutta kuusimetsikköä ja sekapuuna harmaaleppää, tervaleppää ja rauduskoivua. Pensaskerroksen lajeja ovat mm. mustaviinimarja ja lehtokuusama. Kenttäkerroksessa kasvaa metsäimarretta, lehtokortetta, lillukkaa, käenkaalia, oravanmarjaa, sormisaraa, isoalvejuurta, metsäalvejuurta, sudenmarjaa, metsätähteä, metsäkortetta, metsämaitikkaa, kevätpiippoa, ahomansikkaa ja tihkupinnalla lisäksi tähtisaraa, järvikortetta, järviruokoa, terttualpia, ojakellukkaa, korporvokkia, rentukkaa, korppikaislaa, maariankämmeä, lehtotähtimöä, soikkokaksikkaa, tupassaraa, viiltosaraa, rantamataraa, suokelttoa, raatea ja isotalvikkia. Pohjakerroksen yleisin sammal on korpirahkasammal. Lisäksi kasvaa mm. kiiltolehvasammalta ja kilpilehvasammalta.

Kissanojan alue ei ole puustoltaan luonnontilainen, sillä siellä on suoritettu paikoitellen hakkuita ja puron varressa on osin nuorta puustoa. Pysty- ja maalahopuuta on vähän ja se on suurelta osin kuusta. Lisäksi Kissanojassa on merkkejä perkauksesta ja kaivamisesta, vaikkakin uoma osin mutkittellee luonnontilaisena. *Purolla ja sitä ympäröivällä puronvarsilehdolla on erityisiä luontoarvoja ja se suositellaan jätettävän rakentamisalueiden ulkopuolelle. Kuviolla sijaitsevat lähteet ovat mahdollisia vesilain 11 §:n mukaisia kohteita. Lähteiden ympäristö on metsälain 10 §:n mukainen arvokas elinympäristö.*

Kuva 2-4 Kissanojan ympäristön rehevää puronvarsilehtoa kuvion itäpäässä vasemmalla. Oikealla Kissanojan ympäristöä kuusikossa kuvion keskivaiheilla.

Kuva 2-5 Vasemmalla Kissanoja kuvion länsipäässä tien oikealla puolella ja oikealla kuvassa Kissanoja tien 130 vasemmalta puolelta kuvion länsipäädyssä. Kuvassa näkyvän ulkoilureitin vasemmallä puolella näkyy lehtikuusitaimikko (kuvio 11).

Kuva 2-6 Kuvion 3 tihkupintaa ja sen ympäristöä.

Kuva 2-7 Kissanojan lähteet kuviolla 3.

Kuviot 4 ja 12

Kuviolla kasvaa nuorta kasvatusmetsää, joiden pääpuulaji on rauduskoivu ja sekapuuna kasvaa hieman kuusta (kuva 2-8). Kenttä- ja pohjakerros ovat aukkoisia. Sammalia ei juuri esiinny ja kasvillisuus on harvaa. Pensaskerroksessa kasvaa hieman vadelmaa ja kenttäkerroksessa maitohorsmaa, voikukkia ja nurmilauhaa. Kosteammilla paikoilla kuten ojien varsilla esiintyy paikoitellen vuohenputkea, koiranputkea, metsäkortetta ja rönsyleinikkiä. Alueita on ojitettu.

Kuvio 5

Kuviolla kasvaa nuorta tuoreen kankaan (MT) mäntytaimikkoa (kuva 2-8). Kenttäkerroksen valtalajit ovat metsä- hietä- ja korpikastikka sekä nurmirölli. Paikoitellen esiintyy metsäkurjenpolvea, koiranputkea, karhunputkea, rönsyleinikkiä sekä metsäkortetta. Sammalia ei ole heinien tuhduttavan vaikutuksen vuoksi.

Kuva 2-8 Vasemmalla kuvion 4 nuorta kasvatusmetsää ja oikealla kuvassa kuvion 5 mäntytaimikkoa.

Kuvio 6

Kuvion tuoreella kankaalla (MT) kasvaa harvassa varttunutta mäntyä, jossa sekapuuna lisäksi rauduskoivua, haapaa ja kuusta. Pensaskerroksessa esiintyy kuusta, harmaaleppää ja hieman katajaa. Kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat mustikka, puolukka, metsäkastikka, lillukka, kulta piisku, hietakastikka ja valkovuokko. Lisäksi paikoitellen esiintyy isotalvikkia ja kieloa. Kuvio on osittain soistunut, ja soistumisissa kasvaa hieman metsäkortetta ja metsäalvejuurta. Kuviolta on poistettu tiheään kasvanut nuori harmaaleppäalikasvos, jonka harvennustähteet on jätetty kuviolle.

Kuvio 9

Kuviolla kasvaa mänty ylispuustoinen varttunut tuoreen kankaan (MT) rauduskoivutaimikko, jossa kasvaa lisäksi kuusta (kuva 2 9). Pensaskerroksessa kasvaa koivuja, pihlajaa ja vadelmaa. Kenttäkerroksen valtalajistoa ovat mustikka, puolukka, metsäkastikka ja oravanmarja. Lisäksi kasvaa valkovuokkoa, kieloa, metsälauhaa, lillukkaa, rätvänää, metsäkortetta ja metsäalvejuurta. Sammalista seinäsammal on yleisin.

Kuvio 10

Kuvio on lehtomaisen kankaan (OMT) varttunutta rauduskoivutaimikkoa (kuva 2 9). Sekapuuna kasvaa hieman kuusta. Kuviota on ojitettu voimakkaasti. Pensaskerroksessa esiintyy vadelmaa, pajuja ja hieman harmaaleppää ja kenttäkerroksessa vallitsevat metsäkastikka ja lillukka. Lisäksi yleisesti kasvaa kieloa, ahomansikkaa, metsäorvokkia, valkovuokkoa, niittyleinikkejä, lehtonurmikkaa, metsäalvejuurta ja sormisaraa. Ojien ympärillä kasvaa mm. hiirenporrasta ja korpikastikkaa. Pohjakerros on lähes paljas.

Kuva 2-9 Vasemmassa kuvassa kuvion 10 varttunutta rauduskoivutaimikkoa ja oikealla kuvassa kuvion 9 ylispuustoista koivikkoa.

Kuvio 11

Kuviolla kasvaa varttunut lehtikuusitaimikko (kuva 2-10). Seassa kasvaa vadelmaa sekä paikoi-
tellen samankokoista pihlajaa, haapaa, pajuja ja harmaaleppää. Kenttäkerroksessa kasvaa mm.
leskenlehteä, karhunputkea, koiranputkea, vuohenputkea, voikukkia, kieloa, nokkosta, maito-
horsmaa, huopaohdaketta, nurmilauhaa, ahomataraa ja kastikoita.

Kuvio 13

Kuvion pohjoispäädyssä kasvaa kuusivaltaista nuorta tuoreen kankaan (MT) kasvatusmetsikköä,
joka vaihettuu varttuneeksi koivua ja kuusta kasvavaksi metsiköksi (kuva 2-10). Kuvion itäpuo-
lella tien vierellä kasvaa pajuja. Kenttäkerroksen yleisimmät lajit ovat mustikka, valkovuokko,
metsäimarre ja metsäkastikka. Lisäksi kasvaa metsäalvejuurta, kevätpiippoa, sormisaraa ja met-
säkurjenpolvea. Pohjakerroksessa yleisin laji on seinäsammal, kuusikossa myös metsäkerros-
sammal.

Kuva 2-10 Vasemmallä lehtikuusitaimikkoa kuviolla 11 ja oikealla tuore kangas kuviolla 13.

Kuvio 15

Kuviolla kasvaa varttunutta koivuvaltaista tuoreen kankaan (MT) taimikkoa, joka on paikoin hy-
vin tiheää (kuva 2-11). Sekapuuna kasvaa kuusta, harmaaleppää ja haapaa. Kuusen osuus on
pienillä aloilla suurempi kuin koivun. Kuvion etelä- ja kaakkoisosissa on kapeana kaistaleena ylis-
puustona mäntyä ja rauduskoivua. Pensäkerroksessa kasvaa vadelmaa ja hieman tuomea, pien-
tä pihlajaa, pajuja sekä koivua. Yleisin kenttäkerroksen laji on metsäkastikka. Lisäksi kasvaa
mm. metsäkurjenpolvea, metsäalvejuurta, korpikastikkaa, maitohorsmaa, metsäkortetta, tes-
maa, nurmitädykettä, lillukkaa, lehtonurmikkaa, nuokkuhelmikkää sekä hieman vuohenputkea,
mesiangervoa, hiirenporrasta, ojakellukkaa, nokkosta ja rönsyleinikkiä.

Kuva 2-11 Kuvion 15 varttunutta koivuvaltaista taimikkoa, jossa muutamia ylispuita.

Kuvio 19

Kuviolla kasvaa mänty-yliispuustoinen varttunut tuoreen kankaan (MT) koivutaimikko. Lisäksi kasvaa muutamia varttuneita kuusen taimia. Pensaskerroksessa kasvaa vadelmaa ja pientä pihlajaa sekä koivua. Kenttäkerroksen yleisimmät lajit ovat metsäkastikka, lillukka ja metsätähti, lisäksi kasvaa mm. nuokkuhelmikkää, kangasmaitikkaa, oravanmarjaa, metsäkurjenpolvea, mustikkaa, puolukkaa ja metsäalvejuurta.

Kuvio 20

Kuviolla kasvaa pieni tuoreen kankaan (MT) kuusitaimikko.

Kuvio 22

Kuviolla kasvaa mäntyvaltaista varttunutta tuoreen kankaan (MT) kasvatusmetsää (kuva 2-12). Sekapuuna on rauduskoivua ja kuusta. Pensaskerroksessa on hieman vadelmaa, pientä pihlajaa ja tammen taimi. Kenttäkerroksen yleisimmät lajit ovat mustikka, metsäkastikka, metsätähti, oravanmarja sekä metsälauha. Lisäksi kasvaa kangasmaitikkaa, puolukkaa, valkovuokkoa, kielloa ja nuokkuhelmikkää sekä hieman ahomataraa, kallioimarretta, kanervaa ja isoaho-orvokkia. Kuvion länsireunalla jyrkänteen päällä on pieni avokallioalue, jossa kasvaa muutamia kartiomaisia katajia (kuvat 2-1, 2-12). Lisäksi avokallioalueella kasvaa mäkitervakkoa, metsälauhaa, ahomataraa, isomaksaruohoa, huopakeltanoa, ahomansikkaa, heinätähtimöä, isoaho-orvokkia, rohtotädykettä ja kalliokielloa. Pohjakerroksen kasvillisuus koostuu mm. poronjäkälistä ja kangaskarhunsammalesta. *Kohde on mahdollinen metsälain 10 §:n mukainen arvokas elinympäristö.*

Kuva 2-12 Vasemmalla kuvion 22 pieni avokallio, jossa kasvaa kartiomaisia katajia ja oikealla mäntyvaltaista tuoretta kangasta.

Kuvio 23, 25 ja 32

Kuviolla kasvaa tuoreen kankaan (MT) varttunut kuusikko (kuva 2-13). Seassa kasvaa hieman mäntyä ja rauduskoivua. Pensaskerroksessa esiintyy lähinnä pihlajaa. Kenttäkerroksessa yleisimmät lajit ovat mustikka, metsäkastikka, oravanmarja, käenkaali, kevätpiippo, metsätähti, valkovuokko ja lillukka. Lisäksi kasvaa metsälauhaa, sormisaraa, metsämaitikkaa, metsäalvejuurta ja pienissä soistumissa metsäkortetta ja puolukkaa. Kuviolla 32 esiintyy paikoitellen kivikkoalvejuurta ja kuviolla 25 on kaivettu kuoppa, joka on täyttynyt vedellä. Sen reunoilla kasvaa suorvokkia.

Kuva 2-13 Tuoreen kankaan varttunutta kuusikkoa kuvioilla 23 (vasen kuva) ja 25 (oikea kuva).

Kuvio 24

Tuore metsänuudistusalue.

Kuvio 26

Kuviolla kasvaa varttunutta tuoreen kankaan (MT), paikoin lehtomaisen kankaan (OMT) sekametsää, jossa pääpuulajina vaihtelee kuvion eri osissa kuusi ja rauduskoivu. Sekapuuna kasvaa jonkin verran vastaavasti kuusta, rauduskoivua ja haapaa (kuva 2-14). Pensaskerroksessa kasvaa vadellaa ja kenttäkerroksen valtalajit ovat mustikka, valkovuokko, metsätähti, lillukka, metsäkastikka, sananjalka ja oravanmarja. Lisäksi kasvaa mm. kevättähtimöä, metsämaitikkaa, vanamoia, nuokkuhelmikkää ja metsäalvejuurta sekä lähinnä kuvion itäosissa hieman hiirenporrasta, korpikastikkaa, sinivuokkoa, lehtonurmikkaa ja käenkaalia. Kuvion itäosassa kasvaa paikoin pensaskerroksessa myös paatsamaa ja taikinamarjaa.

Hämeenlinnanväylään rajautuvassa rinteessä koivujen ja kuusten alikasvoksena kasvaa useita pähkinäpensaita. Kuvion alueella voidaan löyhästi rajata kaksi pähkinäpensasryhmittymää – näistä pohjoisemmassa ryhmittymässä kasvaa joitakin kookkaita pensaita ja eteläisemmässä ryhmittymässä useita kymmeniä pensaita. 1990-luvun alkupuolella alueella on kasvanut vanha kuusikko ja hieman pähkinäpensasta (Luontotutkimus Enviro Oy 1992). Hakkuiden seurauksena pähkinäpensas on runsastunut erityisesti rinteiden alaosassa. Pähkinäpensaita kasvaa myös kuviolla 41, mutta selvästi vähäisemmässä määrin kuin pohjoispuolisella kuviolla.

Kuvion metsikköolosuhteet eivät ole muuttuneet alueella vuonna 2007 (■■■■ 2007) laaditun luontoselvityksen jälkeen. Kookkaiden pähkinäpensaiden määrä ylittää luonnonsuojelulain 29 §:ssä esitetyn kriteerin suojellusta luontotyypistä. Metsikkö ei kuitenkaan ole puustoltaan luonnontilainen, eikä alueella kasva muita jaloja lehtipuita ja tai laajasti lehdon lajistoa, joten kohde ei todennäköisesti ole luonnonsuojelulain mukainen suojeltava luontotyyppi. Päätöksen kohteen rajaamisesta tekee paikallinen ELY-keskus. *Hämeenlinnanväylään rajautuva alarinne suositellaan huomioitavan maankäytön suunnittelussa luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaana alueena.*

Kuva 2-14 Ylhäällä vasemmalla varttunutta tuoreen kankaan sekametsää kuviolla 26. Oikeassa kuvassa ylhäällä pieniä pähkinäpensaita. Alhaalla vasemmalla kookkaimpia kuvion pähkinäpensaista ja alhaalla oikealla metsän aukko paikalla kasvavia pähkinäpensaita.

Kuvio 27

Kuviolla kasvaa varttunutta mäntyvaltaista tuoreen kankaan (MT) kasvatusmetsää (kuva 2-15). Kenttäkerroksessa esiintyy mm. mustikkaa, puolukkaa, sananjalkaa, oravanmarjaa, metsäkastikkaa, metsätähteä ja kangasmaitikkaa.

Kuva 2-15 Vasemmalla kuvion 27 varttunutta mäntymetsää ja oikealla kuviolla 28 nuori mänty kasvava metsikkö. Kuvan etualalla näkyy todennäköisesti vanhaa tiepohjaa.

Kuvio 28

Kuviolla kasvaa paikoin tiheä nuori mäntykasvatusmetsikkö, jonka kenttäkerroksen lajistoon kuu luvat metsäkorte, metsäkastikka ja leskenlehti (kuva 2 16). Pienillä avoimilla alueilla kasvaa voi kukkia, nurmilauhaa, nurmirölliä, päivänkakkaraa, heinätähtimöä, hietakastikkaa, niittynätkelmää ja valkoapilaa. Tiheimmillä alueilla kasvillisuus on harvaa ja pohjakerros lähes paljas.

Kuvio 29

Kuviolla kasvaa nuorta kuusivaltaista ja paikoin tiheää kasvatusmetsää. Alue lienee ollut aikaisemmin laidunniittynä ojituksen perusteella. Sekapuuna on hieman rauduskoivua. Kenttä- ja pohjakerros ovat lähes paljaita, mutta ojien varsilla kasvaa hieman korpikaislaa, rönsyleinikkiä sekä vadelmaa.

Kuvio 30

Kuviolla kasvaa nuorta koivuvaltaista ja paikoin tiheää tuoreen kankaan (MT) kasvatusmetsää (kuva 2-16). Alue on voinut olla aikaisemmin ainakin osittain laidunniittynä ojituksen perusteella. Sekapuuna kuusta, jonka osuus puustosta vaihtelee hieman ja hieman kasvaa myös haapaa. Aluetta on ojitettu voimakkaasti. Pensaskerroksessa kasvaa vadelmaa ja pientä pihlajaa sekä koivua. Kenttäkerroksessa yleisimmät lajit ovat mustikka, metsäkastikka, lillukka ja metsätähti sekä lisäksi kasvaa oravanmarjaa, metsäalvejuurta, puolukkaa, ahokeltanoita, lehtonurmikkaa, korpikastikkaa ja nuokkuhelmikkää. Soistuneilla alueilla kuvion lounaisosissa kasvaa lisäksi harmaasaraa ja pohjakerroksessa soistuneella alueella esiintyy korpilahkasammalta. Muualla kasvaa seinäsammalta sekä hieman suikerosammalia ja kynsisammalia. Kuvioiden 31, 30 ja 29 rajalla sijaitsevat kaksi pientä lammikkoa. Lammikot ovat keinotekoisia.

Kuva 2-16 Vasemmassa kuvassa kuvion 30 nuorta koivuvaltaista kasvatusmetsää ja oikealla mahdollisesti vanhalle laidunniitylle muodostunut lammikko kuvioiden 30, 39 ja 28 rajalla.

Kuvioiden 33-52 osalta maastokäynnit toteutettiin kesä- ja elokuussa 2014.

Kuvio 33

Kuviolla kasvaa varttunutta mustikkatyyppin (MT) mäntymetsää ja sekapuuna joitakin nuoria mäntyjä. Kenttäkerroksessa esiintyy mustikkaa, puolukkaa ja kieloa. Kuvion 33 ja 28 rajalle si joittuu vedellä täyttynyt maastonpainanne, joka on muodostunut täyttömaan kasaamisesta ja muista maansiirtotöistä. Kuvion lajisto on rehevää avo ja joutomaille tyyppillistä lajistoa.

Kuvio 34

Kuviolla kasvaa varttuvaa havupuuvalltaista tuoreen kankaan (MT) metsää. Sekapuuna kasvaa koivua, pihlajaa sekä paikoitellen haapaa. Kenttäkerroksen lajistoon lukeutuvat mm. mustikka, puolukka, lillukka, kangas ja metsämaitikka, oravanmarja, metsäkastikka, metsäkurjenpolvi, kielo ja rätvänä.

Kuvio 35 ja 39

Kuviolla on pelto.

Kuvio 36

Kuviolle sijoittuu tien piennar. Kasvillisuus koostuu yleisestä niittyjen ja pientareiden lajistosta kuten paimenmatarasta, niittysuolaheinästä, metsäapilasta, niittynätkelmästä, hiirenvirnasta, päivänkakkarasta, puntarpäistä (*Alopecurus*) ja nurmikoista (*Poa*).

Kuva 2-17. Vasemmalla kuvion 34 varttuvaa havupuuvältaista metsikköä ja oikealla kuvion36 pientareen kasvillisuutta.

Kuvio 37

Kuvio sijoittuu kalliroleikkaukselle, jossa kasvaa kitukasvuisia mäntyjä sekä jyrkänteen alla lisäksi kuusta. Kasvillisuus on karua jäkälätyypin lajistoa.

Kuvio 38

Kuvio sijoittuu linjalle, josta puusto on kaadettu ja maapohjaa tasoitettu. Kuvion pohjoispäässä kulkee tie.

Kuva 2-18. Vasemmalla kuvion 37 karuleimaista kasvillisuutta ja oikealla kuvion 38 ympäristöä.

Kuvio 40

Kuvio sijoittuu rakennetulle alueelle.

Kuvio 41

Kuviolla kasvaa varttunutta ja avointa mustikkatyypin (MT) kuusikkoa ja sekapuuna yksittäisiä rauduskoivuja. Pähkinäpensasta kasvaa hieman alikasvuksena kuvion itäosassa.

Kuva 2-19. Kuvion 41 varttunutta, avointa kuusivaltaista metsää. Pähkinäpensaaseen esiintyminen on selkeästi vähäisempää kuin kuviolla 26.

Kuvio 42

Kuviolla kasvaa tiheäkasvuista varttunutta tuoreen kankaan kuusikkoa ja sekapuuna varttuneita rauduskoivuja. Kenttäkerroksen kasvillisuus (mustikka, puolukka) on vähäinen varjostusvaikutuksen vuoksi.

Kuvio 43

Kuviolla esiintyy varttunutta, avointa kuivahkon kankaan metsää, jossa sekapuuna kasvaa rauduskoivua ja mäntyä. Avoimilla paikoilla kasvaa suurikokoisia katajia. Aluskasvillisuudessa viihtyvät kieli, kanerva, puolukka ja mustikka.

Kuva 2-20. Kuvion 42 varttunutta, avointa kuusi- ja mäntyvaltaista metsää.

Kuvio 44

Kuvio sijoittuu rinteeseen, jossa kasvaa varttuneita, osin iäkkäitä mäntyjä ja rauduskoivuja. Alikasvuksena kasvaa kuusta ja pihlajaa. Kenttäkerros on lähes paljas.

Kuva 2-21. Varttunutta, avointa rinnemetsää.

Kuvio 45 ja 46

Siippoontien varressa sijaitsevalla kuviolla 45 on sijainnut aikanaan todennäköisesti talo, jonka vanhassa pihapiirissä kasvaa yksittäisiä varttuneita rauduskoivuja, pajuja, pihlajaa, omenapuita ja syreeniä. Kenttäkerroksessa kasvavat mm. nokkonen, lupiini, kurtulehtiruusu ja vadelma. Kuviolla 46 kuusen osuus kasvaa ja tihentyy. Alikasvoksena kasvaa yksittäisiä nuoria vaahteroita. Pensaskerroksessa viihtyvät tuomi ja paatsama. Kenttäkerros on mustikkavaltainen.

Kuva 2-22. Vasemmalla vanhan pihapiirin kasvustoa ja oikealla rehevää kuusimetsää.

Kuvio 47

Tiestöä reunustavilla penkereillä kasvaa hiljattain harvennettua varttunutta mäntymetsää.

Kuvio 48

Kuviolle on istutettu kuusta.

Kuvio 49 ja 50

Kuviolla 49 kasvaa tiheäkasvuista istutettua mäntymetsää. Kuviolla 50 kasvaa lehtipuuvaltaista, tiheäkasvuista kuivahkon kankaan metsää.

Kuvio 51

Liikenneväyliä jakavalla kasvavaa metsää on hiljattain harvennettu. Avoimella kuviolla kasvaa varttuneita mäntyjä, kuusia ja haapoja, sekä pihlajaa.

Kuvio 52

Kuvio on vanhaa pellonpohjaa ja sillä kasvaa tiheää raidan, haavan ja männyn muodostamaa nuorta metsää. Seassa kasvaa yksittäisiä varttuneita haapoja.

Kuva 2-22. Vasemmalla tiheää nuorta lehtipuustoa ja oikealla vanhaa pellonpohjaa.

2.2 Uhanalaisten lajien aikaisemmat havainnot

Suunnittelualueella tai sen lähiympäristössä on tehty yksittäisiä aikaisempia havaintoja uhanalaisten lajien esiintymisestä (Suomen ympäristökeskuksen Eliölajit-tietojärjestelmä). Havainnot ovat sijaintitiedoiltaan likimääräisiä ja iäkkäitä.

3. LIITO-ORAVA

3.1 Yleistä liito-oravista

Liito-orava (*Pteromys volans*) on taigalaji, joka elää Suomessa esiintymisalueensa länsireunalla. Suomen eliölajiston viimeisimmässä uhanalaisluokituksessa (■■■■■ 2010) liito-orava on luokiteltu vaarantuneeksi lajiksi (VU). Liito-orava kuuluu luontodirektiivin liitteiden II ja IV(a) lajeihin. Liito-orava suosii elinympäristöinä varttuneita kuusivaltaisia sekametsiä, mutta tulee toimeen nuoremmissakin metsissä, joissa on riittävästi lehtipuita ravinnoksi ja kolopuita pesäpaikoiksi. Luontaisessa elinympäristössä kasvaa järeitä haapoja sekä kuusia ja koivuja. Tyypillinen liito-oravan asuttaman metsän puusto on vaihtelevan ikäistä ja puusto muodostaa useita latvuskerroksia. Aikuisen liito-oravanaaraan elinpiiri on kooltaan yleensä 4-10 hehtaaria, koiraan keskimäärin noin 60 hehtaaria. Reviirillä on usein 1-3 ydinaluetta, jotka saattavat olla 100–200 metrin päässä toisistaan; näillä ydinalueilla liito-oravat ruokailevat ja pääasiassa oleskelevatkin. Jokaisella liito-oravalla on eri puolilla elinpiiriä useita pesiä, joita ne säännöllisesti käyttävät. Pesät ovat yleensä palokärjen tai muiden tikkojen tekemissä koloissa (usein haavassa), osa pesistä on tavallisen oravan tai rastaiden tekemiä risupesä.

Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain 49 §:n nojalla. Lisääntymis- ja levähdyspaikka käsittää pesäpuiden lisäksi niiden läheisyydessä sijaitsevat suoja ja ravintoa tarjoavat puut.

3.2 Menetelmät ja aikaisemmat havainnot liito-oravasta

Liito-orava on aktiivisimmillaan öisin, joten näköhavainnot lajista ovat varsin harvinaisia eikä kartoitus ole näköhavaintoihin perustuen luotettavaa. Lisäksi liito-oravat elävät lähes koko elämänsä puissa ja laskeutuvat sieltä harvoin maahan ja sen vuoksi myöskään jälkihavainnot ovat erittäin epävarmoja kartoitusmenetelmiä. Kaikki liito-oravakartoitukset perustuvatkin nykyään menetelmään, jossa liito-oravan ulostepapanoita etsitään lajille sopivista elinympäristöistä ja niillä etenkin kolopuiden, metsikön isojen haapojen ja suurimpien kuusten tyviltä. Papanoita kertyy yleensä eniten talven aikana käytettyjen kolopuiden alle. Liito-oravan käyttämän kolopuun juurella ei kuitenkaan aina ole havaittavissa jätöksiä, ja pesäpaikan lisäksi papanoita voi löytyä myös ruokailupaikkojen alta ja kulkureittien varrelta. Menetelmällä ei ole mahdollista saada selville liito-oravan tarkkoja yksilömääriä, mutta sen avulla voidaan varmistaa liito-oravan esiintyminen kyseisellä metsäalueella: keväällä ja alkukesällä löytyvät papanat ovat merkkejä mahdollisesta pesinnästä tai tärkeästä ruokailualueesta.

Suunnittelualueella selvitettiin liito-oravan esiintymistä 9.5.2012 tehdyllä maastokäynnillä (kuviot 1 32). Liito-oravan ulostepapanoita etsittiin liito-oravalle soveltuvista elinympäristöistä metsikön suurimpien kuusten ja haapojen tyviltä. Papanoita etsittiin myös varttuneista kuusikoista ja hakkuuaukoille jätettyjen järeiden haapojen tyviltä.

Suunnittelualueelta ei ole tiedossa aikaisempia havaintoja liito-oravan esiintymisestä (Suomen ympäristökeskuksen Eliölajit tietojärjestelmä; ■■■■■ 2007). Liito-oravaa on havaittu vuonna 2009 moottoritien itäpuolella Vantaanjoen Pikkukoskella sekä Hämeenlinnantien länsipuolella vuonna 2006.

3.3 Tulokset

Selvitysalueelta ei tehty havaintoja liito-oravan esiintymisestä. Suunnittelualue on suurimmalta osin nuorta tai varttunutta kasvatusmetsikköä ja alueella on laajoja metsänuudistusalueita. Liito-oravan elinympäristöksi soveltuvaa vanhaa kuusimetsää, jossa kasvaa sekapuuna hieman haapaa, leppää ja koivua, esiintyy alueen pohjoisosissa Kissanojan ympäristössä ja vedenpuhdistamon länsipuolella kuviolla 8. Kuviot rajautuvat osin Hämeenlinnantiehen, jonka länsipuolella on tehty vuonna 2006 aikaisempia havaintoja liito-oravan esiintymisestä. Selvityksen perusteella alueelta ei ole kulkuyhteyttä suunnittelualueelle, eikä suunnittelualueen metsiköt kuulu liito-oravan reviiriin.

Varttunutta kuusimetsää kasvaa myös suunnittelualueen kuvioilla 1, 22, 24 ja 26. Elinympäristöksi soveltuvat alueet ovat kuitenkin hakkuin ja taimikoin rajattuja, eikä niillä tehty havaintoja liito-oravan esiintymisestä, risupesistä tai kolopuista. Vuoden 2014 selvitys kasvillisuuden ja luontotyyppien osalta tehtiin kesä- ja elokuussa, jolloin liito-oravainventoinnin laatimista näillä kuvioilla 33 - 52 ei ollut vuodenajasta johtuen mahdollista toteuttaa luotettavasti. Suunnittelualueen eteläosassa liito-oravalle jokseenkin soveliaista elinympäristöä sijaitsee ainoastaan kuvioilla 41 ja 46, joissa liito-oravan kolo- ja pesäpuuna suosiman haavan määrä oli kuitenkin hyvin alhainen.

4. JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET MAANKÄYTÖN SUUNNITTELUUN

Suunnittelualueen luontoarvoiltaan merkittävimmät alueet sijoittuvat alueen pohjoisosaan, jossa kuviolla 3 sijaitsevat kaksi pientä lähdeä ja niitä ympäröivä tihkupinta ovat mahdollisia vesilain 11 §:n mukaisia kohteita ja ympäristöineen metsälain 10 §:n mukaisia arvokkaita elinympäristöjä. Lähdealueeseen rajautuvaa Kissanoojaa on aikaisemmin perattu ja suoristettu, eikä se siten ole vesilain mukainen luonnontilainen uoma. Kissanooja ympäristöineen lisää kuitenkin luonnon monimuotoisuutta alueella ja toimii eliöiden kulkureittinä. Lähdealue ja Kissanooja ympäristöineen suositellaan jätettäväksi rakentamisalueiden ulkopuolelle ja huomioitavan maankäytön suunnittelussa luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaana alueena.

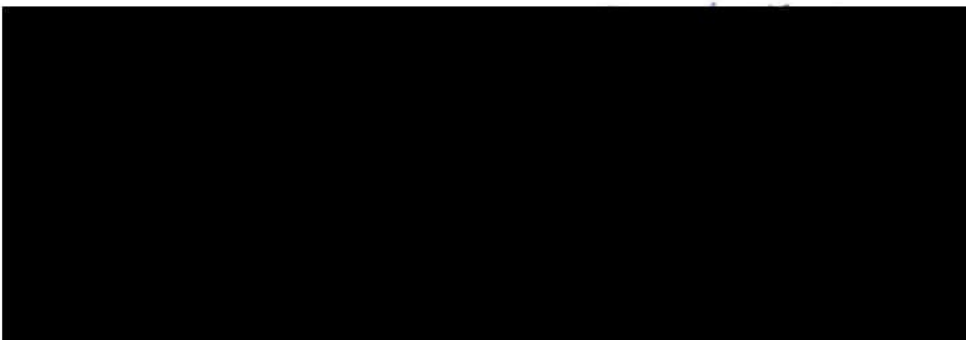
Suunnittelualueen kaakkoisosassa sijaitsevassa Hämeenlinnanväylään rajautuvassa rinteessä kasvaa useita kymmeniä kookkaita pähkinäpensaita. Rinnemetsä ei ole luontotyyppinä kuitenkaan luonnontilainen, vaan pähkinäpensas on hyötynyt alueella 1990-alkupuolella tehdyistä hakkuista. Alarinteen metsä ei siten todennäköisesti ole luonnonsuojelulain 29 §:n mukainen suojeltava luontotyyppi, mutta se suositellaan huomioitavan maankäytön suunnittelussa luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaana alueena.

Selvitysalueen muut metsikkökuviot ovat metsätaloustoimin hoidettuja, eikä alueella tehty havaintoja muista arvokkaista luontotyypeistä tai huomionarvoisesta kasvilajistosta. Alueella ei myöskään sijaitse muita vesilain 11 §:n mukaisia kohteita. Selvitysalueen metsikkökuvioista valtaosa on taimikoita, nuoria kasvatusmetsiä tai peltoja.

Keväällä 2012 toteutetussa liito-oravainventoinnissa ei tehty havaintoja liito-oravista eikä selvitysalueella siten sijaitse luonnonsuojelulain 49 §:n luontodirektiivin liitteessä IV(a) todettuja liito-oravien lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Kesällä 2014 toteutetussa täydennysselvityksessä liito-oravalle jokseenkin soveltuvaa elinympäristöä havaittiin suunnittelualueen eteläosassa, mutta näillä alueilla liito-oravan esiintyminen on epätodennäköistä metsikkörakenteen ja alueiden eristyisyyden johdosta.

Lahdessa 20. päivänä elokuuta 2014

RAMBOLL FINLAND OY

5. LÄHTEET

Luonnonsuojelulaki 1096/1996

Luontotutkimus Enviro Oy 1992: Kuusimäen rakennuskaava-alueen ympäristöselvitys.

████████████████████ 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt.

Metsälaki 1093/1996

██████ (2007). Nurmijärven kunta Kaavoituskohteiden luontoselvitys, osa 2/3: Nurmijärven Kirkonkylä

████████████████████ (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 432 s.

████████████████████ (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö ja Suomen Ympäristökeskus. Helsinki. 685 s.

████████████████████ (toim.) 2008. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 1, tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristö 8/2008.

Suomen ympäristökeskuksen uhanalaisrekisteri (UHEX), rekisteripöytäkirja 13.6.2012

████████████████████ 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen Ympäristö 742. Ympäristöministeriö.

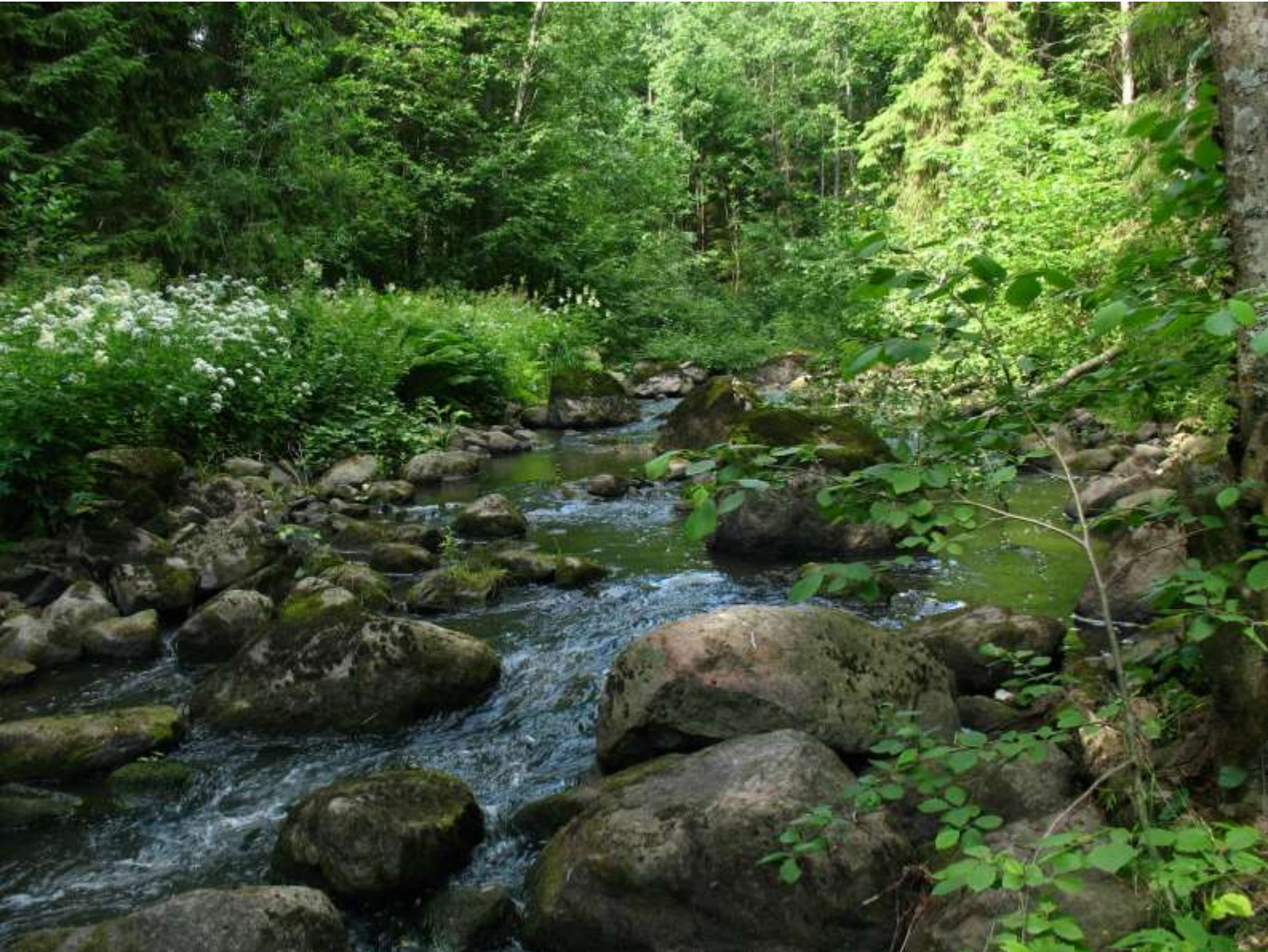
Ympäristöhallinnon OIVA-paikkatietopalvelu.

LIITE 1

Suunnittelualueen metsikkökuviointit ja arvokkaiden luontokohteiden rajaukset sinisellä.

**KIRKONKYLÄN SELVITYSALUEEN
LUONTOSELVITYS
2013**

ENVIRO

luonnos 3.12.2013

KIRKONKYLÄN SELVITYSALUEEN LUONTOSELVITYS

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 LÄHTÖTIEDOT JA MENETELMÄT	2
2.1 LÄHTÖTIEDOT	2
2.2 VUODEN 2013 INVENTOINNIT	3
2.3 LUONTOKOhteiden LUOKITTELU	4
3 TULOKSET	4
3.1 OSA-ALUEIDEN KUVAUKSET	4
3.1.1 Osa-alue 1	5
3.1.2 Osa-alue 2	8
3.1.3 Osa-alue 3	10
3.1.4 Osa-alue 4	11
3.1.5 Osa-alue 5	12
3.1.6 Osa-alue 6	13
3.1.7 Osa-alue 7	16
3.1.8 Osa-alue 8	19
3.1.9 Osa-alue 9	20
3.1.10 Osa-alue 10	22
3.1.11 Osa-alue 11	23
3.1.12 Osa-alue 12	24
3.1.13 Osa-alue 13	25
3.1.14 Osa-alue 14	28
3.2 ARVOKKAAT LUONTOKOhteET	29
3.2.1 Luonnonmuistomerkit	30
3.2.2 Muut luonnoltaan arvokkaat alueet	31
3.3 LUONTODIREKTIIVIN LIITTEEN IV(A) LAJIT	53
3.3.1 Liito-orava	54
3.3.2 Saukko.....	61
3.4 UHANALAISET JA SILMÄLLÄPIDETTÄVÄT LAJIT.....	61
3.5 SELVITYSALUEEN ARVOKKAAT KALLIOALUEET	61
3.6 LUONNONTILANSA MENETTÄNEET KOhteET	62
4 LÄHTEET	63

Liite 1. Luettelo Kirkonkylän selvitysalueen luontokohteista.

Liite 2. Kirkonkylän selvitysalueen luontokohteet.

Liite 3. Liito-oravan elinalueet Kirkonkylän selvitysalueella.

1 JOHDANTO

Nurmijärven kirkonkylän ja sen ympäristön kattavalta selvitysalueelta on tehty osayleiskaavan valmistelua varten luonto- ja maisemaselvitys vuosina 2003–2004 (Ympäristösuunnittelu Enviro & Ympäristösuunnittelu Ok 2005). Selvitysalueen eteläraja kulkee Suontaankulman eteläpuolella ja Viitastenkulman pohjoispuolella. Idässä selvitysalueita rajasi Hämeenlinnanväylä ja länsipuolelta linja Rajakallio–Alttarikallio. Pohjoisraja kulki Rajamäen eteläpuolella Uusimäen kylän alueella. Lisäksi selvitysalueeseen kuului Hämeenlinnanväylän itäpuolella oleva Karhunkorven alue. Selvitysalueen pinta-ala oli noin 55 km². Miltei puolet siitä oli peltoa.

Vuosina 2006 ja 2007 tehtiin kirkonkylän alueella asemakaavoitukseen liittyen liito-oravaselvityksiä (Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2006, 2007). Vuonna 2007 asemakaavoitettavilla alueilla tehtiin myös luontoselvitys (Pöyry 2007). Vuosina 2010 ja 2011 selvitettiin Metsä-Tuomelan alueen luonnonoloja ja liito-oravia (Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2011).

Vuonna 2013 Nurmijärven kunta tilasi Kirkonkylän selvitysalueen luontoselvityksen päivityksen Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä. Selvitysalue oli pääosin sama kuin aiemmin. Lounaisosasta aluetta hieman supistettiin, mutta luoteisosasta se laajeni. Toimeksiantoon kuului liito-oravainventointi, kesällä tehtävä arvokkaiden kasvillisuus- ja luontotyyppikohteiden inventointi sekä aiemmin tiedossa olleiden luontokohteiden nykytilan ja suojeluarvojen tarkistaminen. Tässä raportissa esitellään Kirkonkylän selvitysalueen luonnonolot vuonna 2013 tehtyjen inventointien ja aiempien selvitysten perusteella. Raportin ovat laatineet maastotöistä vastanneet [REDACTED] Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:stä. Kirkonkylän luontoselvityksen osana tehtiin myös lepakkoselvitys, josta on valmistunut erillinen raportti ([REDACTED] 2013).

2 LÄHTÖTIEDOT JA MENETELMÄT

2.1 Lähtötiedot

Nurmijärven luonnosta ja maisemasta on aiemmin tehty useita selvityksiä. Koko kunnan kattavia ovat olleet mm. pienvesiselvitys ([REDACTED] 1991, Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2004), ympäristö- ja luontokohdeinventointi (Ympäristötutkimus Oy Metsätähti 1991), kallioselvitys (Ympäristötutkimus Oy Metsätähti 1992) sekä Nurmijärven maisemainventointi ja kulttuurimaisemaselvitys (LT Konsultit Oy 1997). Kuntakohtaisten selvitysten lisäksi Nurmijärven arvokkaita luontokohteita on kartoitettu valtakunnallisten selvitysten, mm. luonnonsuojelulain mukaisien luontotyyppi-, perinnemaisema- ja kallioalueinventointien yhteydessä. Kirkonkylän osayleiskaavaa varten on tehty useita selvityksiä vuosina 2003–2004 ja 2007 (ks. johdanto).

Kirkonkylän selvitysalueita koskevat tiedot on koottu luontoselvityksen pohjaksi aiemmista raporteista. Tietoja uhanalaisista lajeista ja arvokkaista luontokohteista on lisäksi saatu selvityksen käyttöön kunnan ympäristötoimelta, Uudenmaan ELY-keskukselta (liito-oravahavainnot ja rajauspäätökset) sekä Suomen ympäristökeskuksesta (Eliölajit-tietojärjestelmän uhanalaistiedot).

Kirkonkylän selvitysalueella on aiemmissa selvityksissä todettu 13 vähintään paikallisesti arvokasta luontokohdetta, kolme luonnonsuojelulain mukaan rauhoitettua luonnonmuistomerkkiä, kuusi liito-oravan asuttamaa metsäaluetta ja 13 arvokasta kalliokohdetta, jotka on luokiteltu arvokkaiksi lähinnä geologisten ja maisemallisten arvojen perusteella.

2.2 Vuoden 2013 inventoinnit

Työn tarkoituksena oli saada mahdollisimman kattava ja ajan tasalla oleva kuva selvitysalueen luonnonoloista. Työ painotettiin niihin lajeihin ja luontotyypeihin, joiden säilyttämiseen on lainsäädännön tuomat velvoitteet tai joiden huomioon ottaminen kaavasuunnittelussa on maankäyttö- ja rakennuslain suositusten mukaista. Maastoinventoinneissa tarkistettiin liito-oravan esiintyminen koko alueelta ja aiemmin arvokkaiksi luokiteltujen luontokohteiden nykytila. Lisäksi tarkistettiin kaava-alueen osa-alueiden luonnonolojen kuvaukset, jotka on esitetty 2000-luvun alkuvuosina tehdyssä luonto- ja maisemaselvityksessä (Ympäristösuunnittelu Enviro & Ympäristösuunnittelu Ok 2005). 1990-luvun alussa arvokkaiksi luokitelluista kalliialueista selvitettiin, onko niillä biologisia erityisarvoja, joiden perusteella alue olisi määriteltävissä luonnonoloiltaan arvokkaaksi (esimerkiksi kallionaluslehto, arvokas kalliokasvilajisto).

Liito-oravainventointi

Liito-oravan esiintymistä selvitettiin etsimällä liito-oravan jätöksiä Sierlan ym. (2004) ohjeiden mukaisesti liito-oravalle sopivista metsäkuvioista. Jätöksiä etsittiin erityisesti kookkaiden haapojen, järeiden kuusten ja kolopuiden tyviltä. Liito-oravan jätösten löytöpaikat ja kolopuut paikannettiin GPS-laitteella (Garmin 60Cx) ja merkittiin kartalle. Maastossa tarkistettiin kaikki aiemmin tiedossa olleet liito-oravan elinympäristöt. Liito-oravia etsittiin lisäksi muista lajille soveliaiksi arvioituista metsäkuvioista. Kohteet valittiin aiempien muistiinpanojen ja ilmakuvatarkastelun perusteella. Liito-oravaselvityksen maastotyöt tehtiin 25.4.7.5.2013.

Luontokohdeinventointi

Heinä–elokuussa 2013 selvitettiin arvokkaiden luontokohteiden esiintyminen koko yleiskaava-alueelta. Inventointikohteina olivat aiemmin tiedossa olleet luonoltaan arvokkaat alueet ja aiemmin arvokkaiksi arvioidut kalliialueet. Lisäksi tarkistettiin joitakin puronvarsia, suojuotteja ja mahdollisia lehtoalueita. Inventointitietojen perusteella arvioitiin täyttävätkö kohteet luonnonsuojelulain tai vesilain mukaan säilytettävän luontokohteen kriteerit ja onko niillä uhanalaisia luontotyyppisiä lajeja tai niille sopivia elinympäristöjä.

Selvitysalueen luoteisosaan lisätyn runsaan 1,5 km²:n laajuisen alueen luonnonoloja ei ole aiemmin selvitetty. Alueen kasvillisuus ja luontotyypit inventoitiin heinäkuussa 2013 yleiskaavan edellyttämällä tarkkuudella.

2.3 Luontokohteiden luokittelu

Arvokkaille luontokohteille (luku 3.2) annettiin seuraavan jaottelun mukainen arvoluokka (vrt. Söderman 2003). Alimpien luokkien (3 ja 4) kriteerit ovat ohjeellisia ja niiden soveltamisessa on huomioitu mm. kohteen pinta-ala, monipuolisuus, luonnontila ja huomionarvoinen lajisto.

1. Kansainvälisesti arvokkaat alueet (K)

Alueet, jotka on arvioitu kansainvälisten arviointikriteerien perusteella tähän luokkaan kuuluviksi, esim. Natura 2000 -alueet tai kansainvälisesti tärkeät linnustoalueet eli ns. IBA-alueet.

2. Valtakunnallisesti arvokkaat alueet (V)

Valtakunnallisissa luonnonsuojeluohjelmissa tai inventoinneissa valtakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet. Kohteet, joiden luonnontila, luontotyytit ja lajisto täyttävät samat kriteerit kuin luontotyyppien ja lajien inventointi- ja arviointiohjeissa tai luonnonsuojeluohjelmissa on annettu valtakunnallisesti arvokkaille kohteille. Alueet, joilla on erityistä merkitystä valtakunnallisesti uhanalaisten luontotyyppien tai lajien kannalta.

3. Maakunnallisesti arvokkaat alueet (M)

Valtakunnallisissa luonnonsuojeluohjelmissa tai inventoinneissa maakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet. Kohteet, joiden luonnontila, luontotyytit ja lajisto täyttävät samat kriteerit kuin luontotyyppien ja lajien inventointi- ja arviointiohjeissa tai luonnonsuojeluohjelmissa on annettu maakunnallisesti arvokkaille kohteille. Alueet, joilla on merkitystä valtakunnallisesti uhanalaisten luontotyyppien tai lajien kannalta. Alueet, joilla on (useita) silmälläpidettäviä tai alueellisesti uhanalaisia luontotyyppejä ja lajeja.

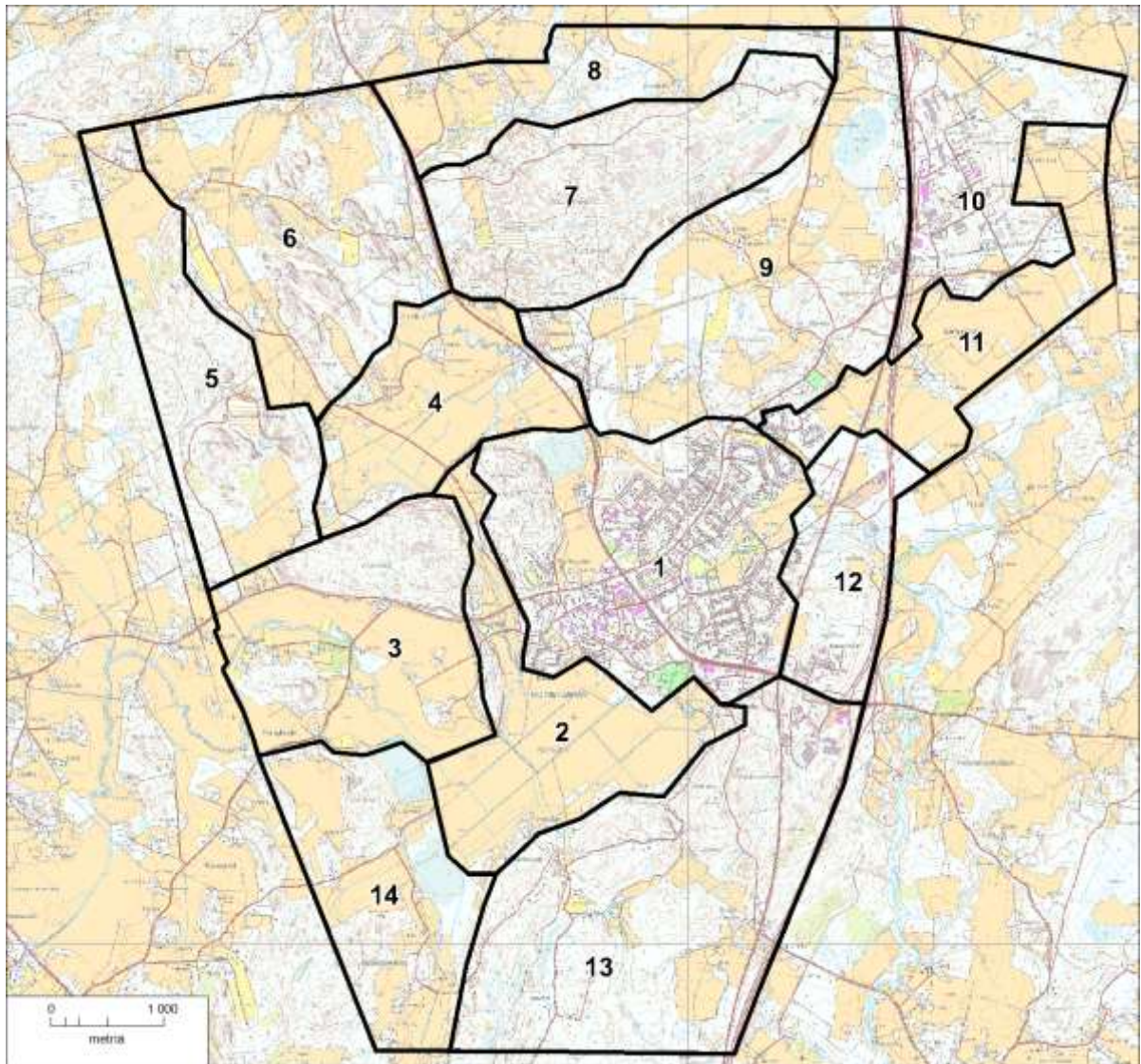
4. Paikallisesti arvokkaat alueet (P)

Kohteella esiintyy paikallisesti harvinaisia tai edustavia luontotyyppejä tai lajeja.

3 TULOKSET

3.1 Osa-alueiden kuvaukset

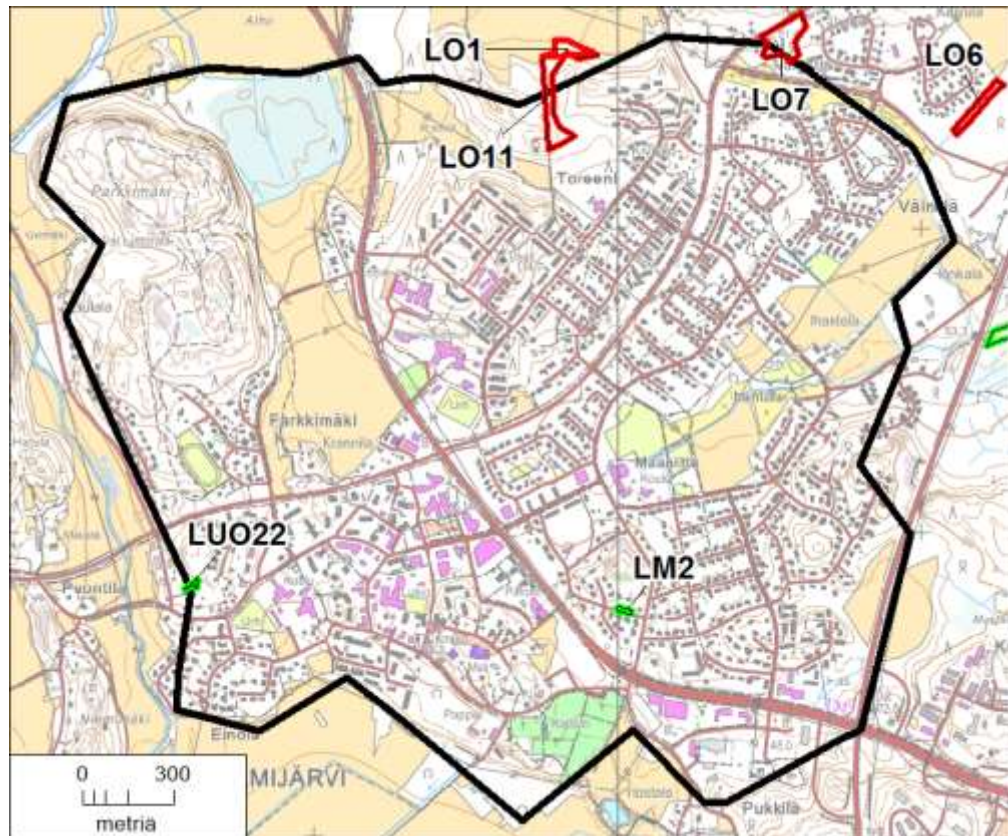
Kirkonkylän selvitysalue jaettiin luonnonolojen ja maankäytön perusteella 14 osa-alueeseen (kuva 1). Osa-aluejako on lähes sama kuin vuonna 2004 valmistuneessa luonto- ja maisemaselvityksessä. Osa-alueiden 5 ja 6 pohjoisreuna ei ollut mukana aiemmassa selvitysalueessa.

Kuva 1. Nurmijärven kirkonkylän selvitysalueen jako osa-alueisiin.

3.1.1 Osa-alue 1

Osa-alue 1 on pääosin Kirkonkylän rakennettua taajamaa. Rakentamattomia metsäalueita on pohjoisessa Toreenin alueella ja lännessä Parkkimäen alueella. Alueen metsät ovat pieniä lehtomaisia tai puistomaisia metsiköitä. Aluskasvillisuus ja pensaskerros ovat taajamametsille tyypillisesti reheviä, puusto on enimmäkseen varttunutta kuusikkoa tai lehtipuustoa. Esimerkiksi paloaseman länsipuolinen pieni metsikkö on rehevää, tuoretta lehtoa. Puusto on valtaosin nuorta tai nuorehkoa harmaaleppää, vaahteraa ja tuomea, jonkin verran on myös isohkoja haapoja, mäntyjä ja koivuja. Paikoin on tiheää tuomipusikkaa. Kenttäkerroksen kasvillisuus on tuoreille lehdoille ominaista, mm. lehtoleinikkejä kasvaa siellä täällä. Jukolantien varrelta on vuonna 1988 löydetty silmäläpidettävää (NT) tuoksuvyökänpää, vuonna 2003 lajia ei samoista puista löytynyt.

Kuva 2. Osa-alueen 1 rajaus. Liito-oravakohteet (LO) on rajattu punaisella. Vihreällä on merkityt luontokohteet (LUO) ja luonnonmuistomerkit (LM).

Kyläjoentien ja Puontilantien välissä oleva alue rakentamaton alue on pääasiassa metsää, joka kallioalueilla on tuoreen ja kuivahkon kankaan männikköä ja länsirinteellä rehevämpää lehtomaisen kankaan sekametsää ja lehtoa. Nuoria vaahteroita ja tammia sekä pihoilta levinnyttä isotuomipihlajaa on melko paljon. Kallioilla on pienehköjä pylväsmäisiä katajia. Alueen eteläosassa (kuva 2) on rehevä kulttuurivaikutteinen ja ketomainen osin kallioinen rinne, jolla kasvaa mm. runsaasti maksaruohoja ja ketoneilikkaa (ks. alaluku 3.2.2, **LUO22 Puontilan niitty**; kuva 3).

Pappilantien varrella pappilan eteläpuolella on osittain vanhaa viljelysaluetta, jolla kasvaa rehevää lehtoa. Puusto on lehtipuuvaltaista, koivun lisäksi haapaa, harmaaleppää ja tuomea, kuusia on myös jonkin verran. Paikoin on tiheää tuomipensaikkaa ja aukeilla maitohorsmakasvustoja. Pappilantien länsipuolella on pieni lampi, jossa kasvaa mm. lummetta. Lähempänä pappilaa on isoja jaloja lehtipuita, mm. tammea, vaahteraa ja saarnea.

Kirkonkylän keskustan luoteispuolella Kyläjoentien ja Rajamäentien välissä sijaitsevan Parkkimäen kallioalueen itä- ja pohjoisrinteillä on useita jyrkänkeittä, etelä- ja länsiosat ovat loivapiirteisempiä. Alueen metsät ovat etupäässä kuusivaltaisia, kallioisemmillä alueilla on männikköä. Kalliojyrkänkeiden alla on paikoin lehtoa, pohjoisosassa Kyläjoen sivuhaaran varrella on rehevää jokivarsilehtoa. Keväällä 2013 oli Parkkimäen pohjoisosaan joen varteen tuotu kymmeniä autokuormia maata, osa puista oli kaadettu, osa oli jäänyt täytömaan keskelle (kuva 4). Pohjoisrinteen alla kasvaa muutamia lehmuksia ja

Parkkimäen keskivaiheilla on pieni luonnontilainen räme. Parkkimäen koillispuolella on ojitettu suoalue, joka on lähinnä rämemuuttumaa ja mustikkaturvekangasta.

Kuva 3. Puontilan niitty. Kuva [REDACTED]

Kuva 4. Parkkimäen pohjoisosan täyttömaa-alue. Kuva [REDACTED]

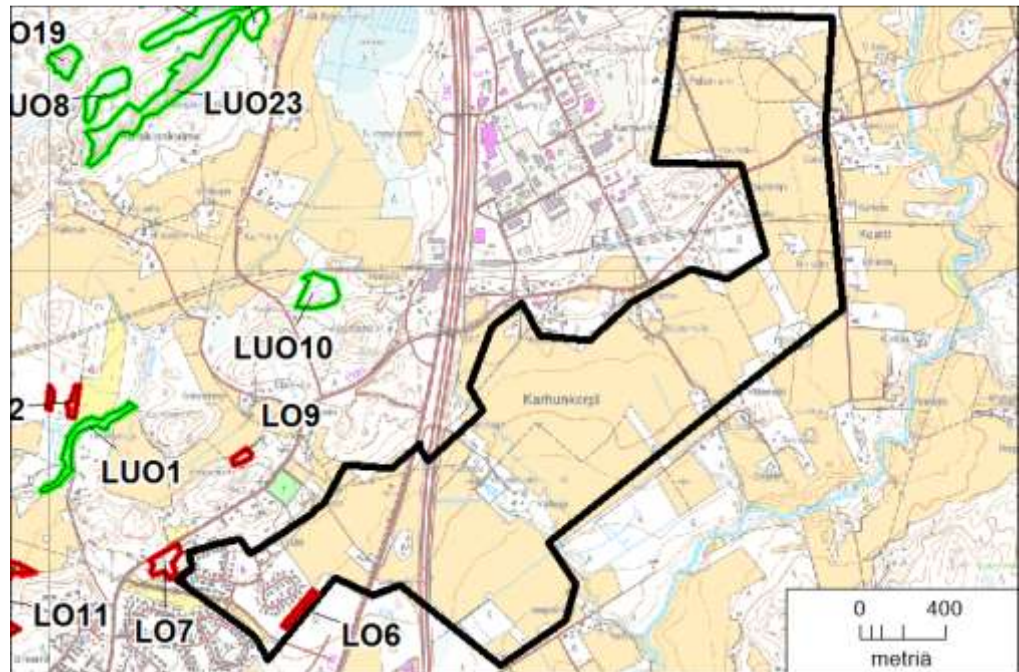
Osa-alueen pohjoisosassa Toreenintien luoteispuolella on lähinnä varttuvaa/varttunutta sekametsää. Kasvillisuus on länsi- ja pohjoisosassa tuoretta kangasta, itä- ja eteläosassa on lehtomaista kangasta ja tuoretta lehtoa. Kuusi on yleensä valtapuuna, mutta lehtipuitakin, etenkin koivua ja nuorehkoja haapoja on melko paljon. Monin paikoin on tiheää alikasvoskuusikkoa tai lehtipensaikkoa. Metsät ovat kasvilajistoltaan tavanomaisia. Toreeninmäen alueella on lito-oravan asuttama metsä, josta on löydetty liito-oravan jätöksiä vuosina 2006 ja 2007, vuonna 2013 ei jätöksiä löytynyt, mutta alue on säilynyt ennallaan (ks. alaluku 3.3.1, **LO1 Heinoja I ja LO11 Toreeninmäki**).

Rintelän tilan ja Puurata -nimisen tien välisessä rinteessä Rajamäentien varrella on pääosin nuorta metsää.

Osa-alueen itäreunalla Aspinniityntien ja Hämeenlinnantien välinen alue on kallioista mäkeä, puusto on lähes kauttaaltaan koivu- ja mäntytaimikkoa. Paikoin on hakkuilta säästynyttä kasvillisuudeltaan tavanomaista käenkaali-oravanmarjatyyppin sekametsää. Kallioiden alla on paikoin mm. lehtokuusama ja sinivuokkoa. Alueelle on noussut viime vuosina kymmeniä uusia pientaloja. Lumpperintien pohjoispuolella on luonnonmuistomerkkinä rauhoitetut männyt ns. Lehviälän männyt (ks. alaluku 3.2.1, **LM2**).

Osa-alueella on kokonaan tai osittain kaksi liito-oravan elinaluetta, yksi luonnonmuistomerkki sekä yksi luontokohde (kuva 2).

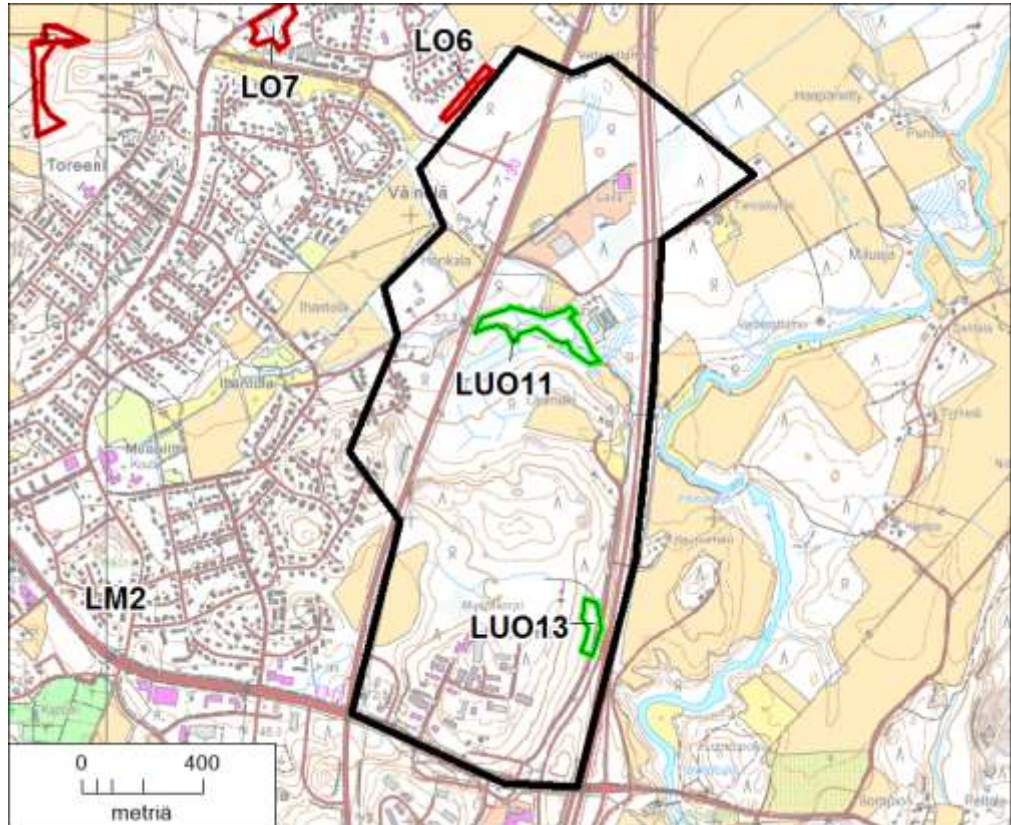

3.1.12 Osa-alue 12

Osa-alue sijaitsee Hämeenlinnantien ja Hämeenlinnanväylän välissä ja on pääosin metsää (kuva 20). Etelä- ja pohjoisosassa on teollisuusalueita ja länsireunalla asutusta.

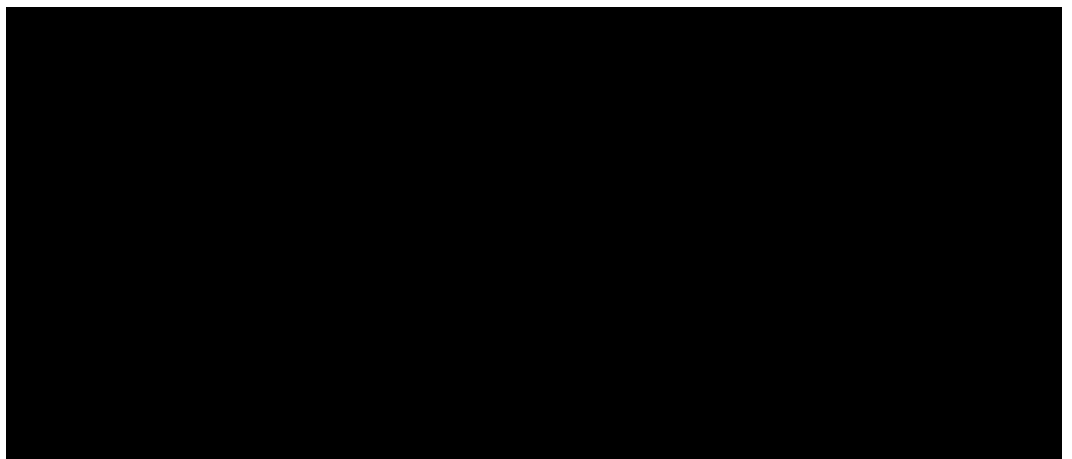
Kuusimäen ja Kissanojan välinen metsäalue on pääosin taimikkoa ja nuorta kasvatusmetsää. Korpialueet on ojitettu. Kuusimäen itärinteeseen taimikkossa kasvaa runsaasti pähkinäpensasta. Pähkinäpensaslehto rajattiin ennen hakkuita 1990-luvulla paikallisesti arvokkaaksi luontokohteeksi (Enviro 1992). Nykyään pähkinäpensaat ovat toipuneet hakkuista ja alue on taas arvokas luontokohde (ks. alaluku 3.2.2, **LUO13 Kuusimäen itärinne**). Kissanojan puronvarsi ja sen eteläpuolen säilyttämisen arvoinen lähteikkö ovat säilyneet melko luonnontilaisena (ks. alaluku 3.2.2, **LUO11 Kissanoja**). Hämeenlinnantien länsipuolella Kissanoja on perattu. Kissanojan eteläpuolella on tehty äskettäin hakkuita, jotka ulottuvat luontokohteeksi rajatun alueen reunaan.

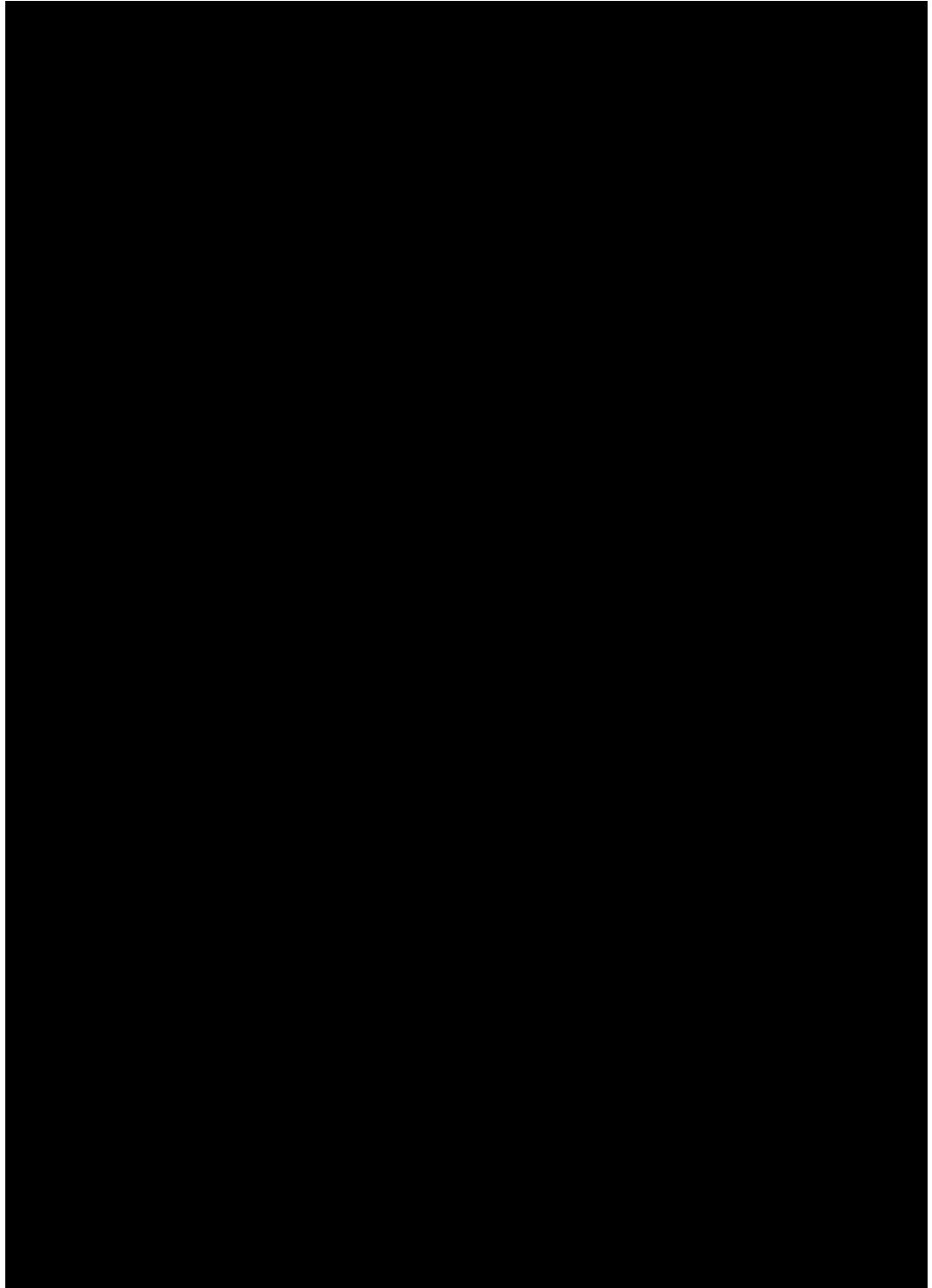

Kuva 20. Osa-alue 12 rajaus. Liito-oravakohteet (LO) on rajattu punaisella. Vihreällä on merkitty luontokohteet (LUO) ja luonnonmuistomerkit (LM).

Puhdistamon pohjoispuolen metsässä on tehty harvennus- ja aukkohakkuita. Aspinniityntien pohjoispuolella on tuoretta kangasta ja mustikkaturvekangasta, jonka puusto on varttuvaa mäntyvaltaista sekametsää. Puuston alla on tiheä vesakko. Moottoritien yli vievän tien pohjoispuolella on taimikkoa, vesaikkoa ja nuorta metsää. Tien varrella ja peltojen reunalla on nuorta metsää. Moottoritien länsipuolella on harvaa varttunutta männikköä. Moottoritien itäpuolella oleva metsikkö on osin avohakattu. Muutoin metsä on tuoreen ja lehtomaisen kankaan varttuvaa kuusi-mänty-koivusekametsää.

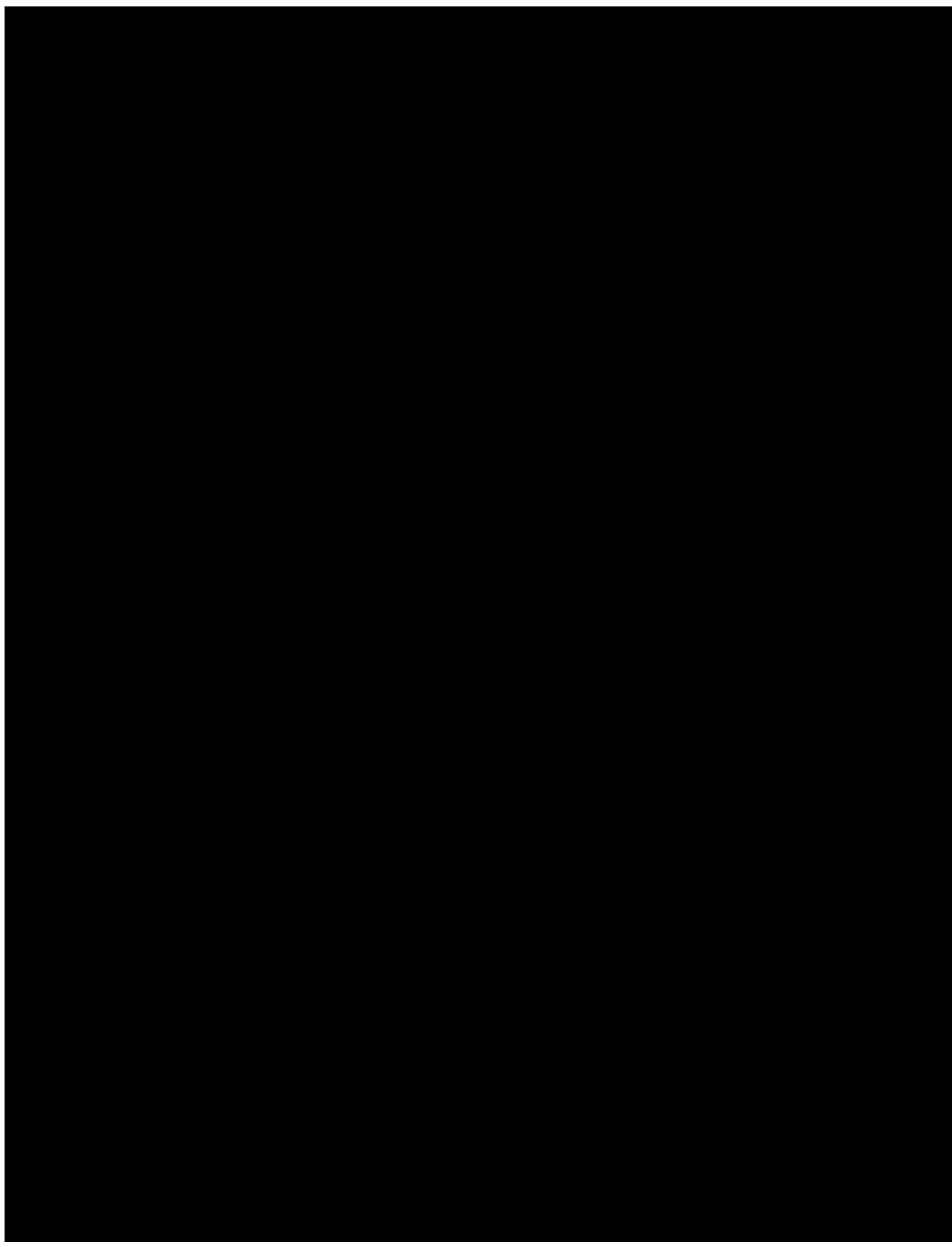
Osa-alueella on kaksi arvokasta luontokohdetta. Seitsemän veljeksien ulkoilureitti kulkee Kissanojan eteläpuolitse osittain hakkuulla.

3.2 Arvokkaat luontokohteet

Selvitysalueella ei ole Natura 2000 -alueita eikä luonnonsuojelualueita. Luonnoltaan arvokkaiksi todettuja kohteita selvitysalueella on kaikkiaan 30 kpl. Näistä suurin osa on puronvarsilehtoja. Luonnonsuojelulain mukaan rauhoitettuja luonnonmuistomerkkejä on kolme ja arvokkaita perinnemaisemia kaksi.

LUO9 Ilvesvuoren kallio (osa-alue 12, arvoluokka P)

Ilvesvuoren teollisuusalueella on ollut useita paikallisesti arvokkaita luontokohteita (Pöyry Environment Oy 2007). Ilvesvuorelta on sen jälkeen hakattu lähes kaikki metsät ja kalliotkin on räjäytetty. Teollisuusalueen rakentaminen on alkanut pohjoisesta päin. Hämeenlinnantien varressa on säilynyt yksi pieni kallioinen metsäalue (kuva 37), jossa kasvaa harvaa kalliomännikköä. Alueen puusto on harvaa ja poronjäkälien peittämiä kallioita on paljon. Alueelta löytyi kesällä 2013 Uudellamaalla uhanalaisen metson jätöksiä.

Kuva 37. Ilvesvuoren kallio.

Kuva 38. Ilvesvuoren kallion männikköä. Kuva Pekka Routasuo.

v [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]

LUO11 Kissanoja (osa-alue 12, arvoluokka P)

Kissanoja laskee Vantaanjokeen. Kissanojan pohjoispuolella on jätevedenpuhdistamo ja sen purkutupki tulee Kissanojaan. Arvokkaaksi alueeksi on rajattu Kissanojan ympäristön lähteiköt puron molemmin puolin sekä puhdistamon ja Hämeenlinnantien välinen purojakso. Kissanojan puronvarren puusto on varttuvaa kuusikkoa. Sekapuina kasvaa koivua, haapaa ja harmaaleppää. Puronvarren on pääosin tuoretta lehtoa ja suurruoholehtoa. Puronvarressa kasvaa mm. imikkää, kevätlinnunsilmää, korpinurmikkää, koiranvehnnää, lehtokuusamaa, taikinamarjaa ja näsiää. Kissanojan eteläpuolen on lähteikköalueella kasvaa mm. suokeltoa, soikkokaksikkoa, maariankämmeekkää, terttualpia, järvikortetta, raatetta, lehtotähtimöä, kevätlinnunsilmää, korpinurmikkää, mätässaraa, silmälläpidettävää hetesaraa sekä käenkukkaa.

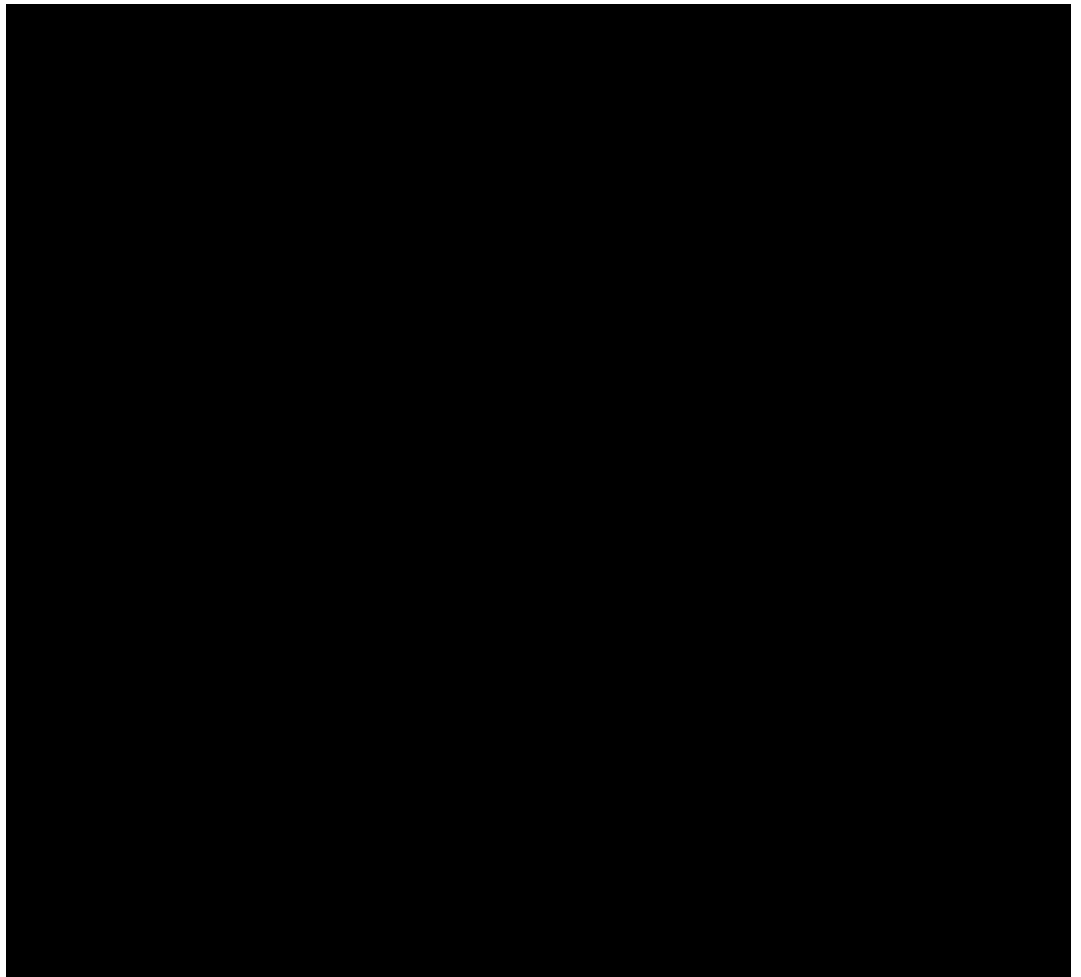
Seitsemän veljeksen reitti sijoittuu Kissanojan puron eteläpuolelle.

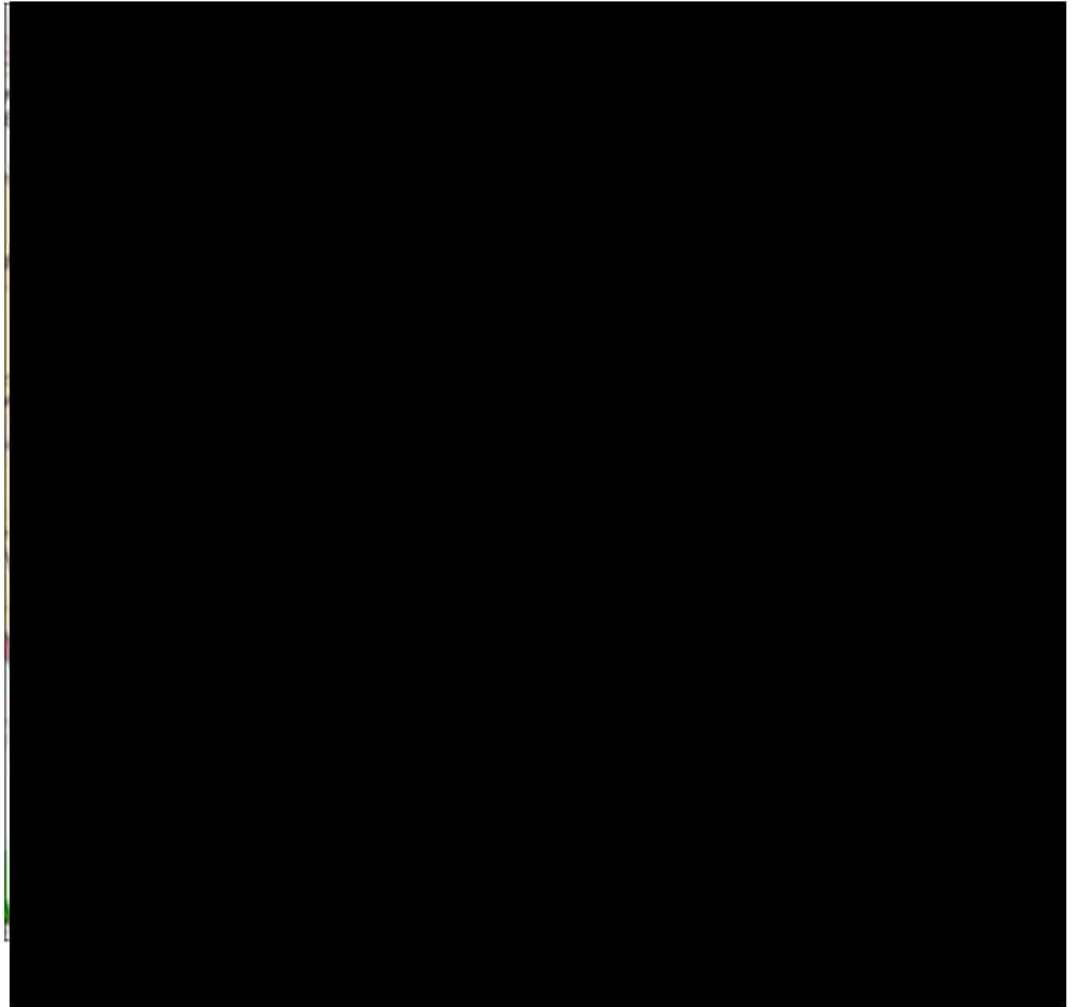

Kuva 41. Kissanoja.

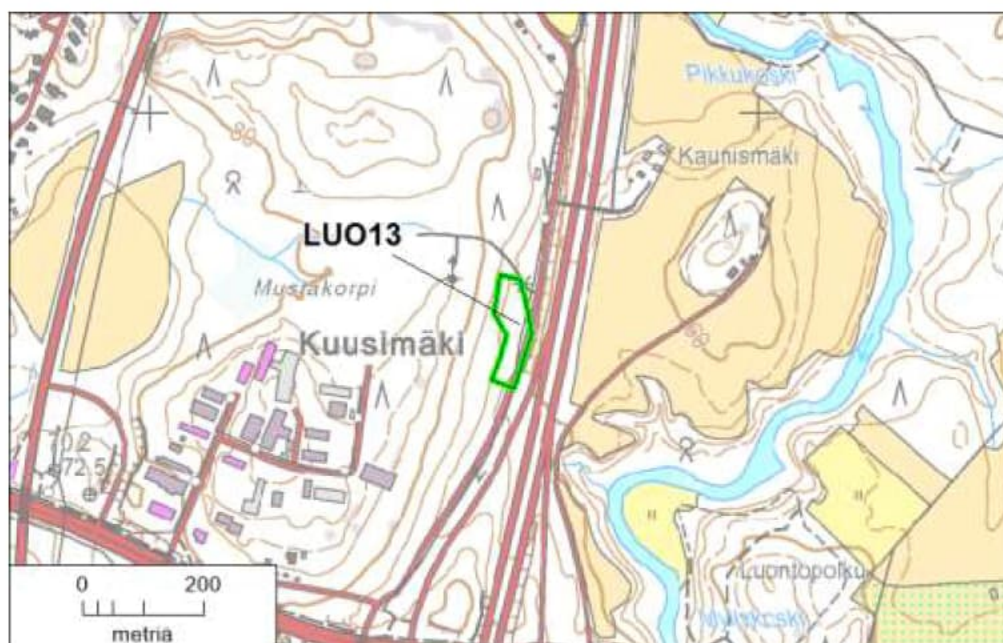
Kuva 42. Kissanoja. Kuva [REDACTED]

LUO13 Kuusimäen itärinne (osa-alue 12, arvoluokka P)

Kuusimäen itään viettävässä rinteessä (kuva 44) kasvaa runsaasti pähkinäpensaita nuorten kuusten ja koivujen joukossa. Alueella on aikanaan ollut vanhaa kuusikkoa ja niukasti pähkinäpensaita (Luontotutkimus Enviro Oy 1992), Kuusikon poiston jälkeen pähkinäpensaat ovat runsastuneet ja alueella on useita kymmeniä yli kaksi metriä korkeaa pensasta. Pähkinäpensaiden alla kasvaa mm. sananjalkaa, taikinamarjaa, lehtokuusamaa ja pienellä alueella lehtosinijuurta.

Kuva 44. Kuusimäen itärinteen päihinäpensaiikko.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

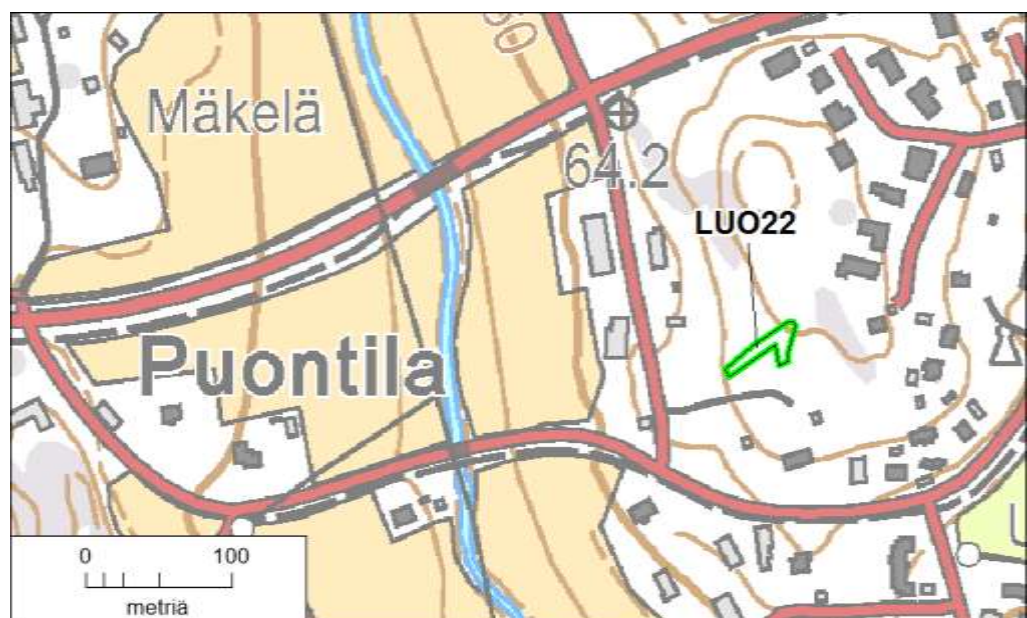
[REDACTED]

Portinkallion lounaispuolella kulkevan Kyläjoen sivuhaaraa ympäröivät metsät ovat enimmäkseen varttuvia kuusivaltaista tuoreen kankaan tuoreen lehdon sekametsiä, monin paikoin on koivuvaltaisiakin sekametsiä. Puustoa on harvennettu puron ympäristöstä, mutta puronvarsi on säästetty hakkuissa ja sen luonnontila on säilynyt melko hyvin.

Puruoma on keskimäärin noin metrin levyinen ja se on uurtunut syvälle saviseen maahan. Kesällä 2013 uoma oli lähes kuivillaan. Puron varren puusto on lähinnä harmaaleppää ja kuusta, eteläosassa on myös tuomia. Kasvillisuus on mesiangervovaltaista suurruoholehtoa ja paikoin saniaislehtoa. Mesiangervon lisäksi kasvilajistoon kuuluvat mm. hiirenporras, lehtotähtimö, jänönsaalaatti, lehtopähkämö, lehtoleinikki, suokeltto, mustaherukka, koiranvehnä ja korpisorsimo. Tuoreen lehdon kasvillisuus ulottuu siellä täällä puron varteen. Purojakson keskikohdan ylitse menee voimalinja. Sen pohjoispuolella on kuivempaa lehtoa ja myös puusto on hieman nuorempaa. Haapaa kasvaa melko paljon purojakson pohjoispäässä.

LUO22 Puontilan niitty (osa-alue 1 ja 2, arvoluokka P)

Kirkonkylän länsipuolella sijaitseva on avoin niittyalue, joka yläosassa on vanha rakennuksen paikka (kuva 53). Rinteen ala- / eteläosassa on suurruoho- ja heinäniittyä, jossa kasvaa muun muassa juolavehneä, timoteitä, maitohorsmaa, pelto-ohdaketta ja nokkosta. Kasvillisuudeltaan edustavimpia paikkoja alueella ovat pohjoisosan metsänreuna ja siitä etelään päin suuntautuvat rinteen kallioiset osat. Näitä luonnehtii matala ja monilajinen ketokasvillisuus: mm. kelta- ja isomaksaruohoa, kissankelloa, siankärsämöä, ahomansikkaa, aho- ja niittysuolaheinää, ahopukinjuurta ja tuoksusimaketta. Rinteen alaosassa metsän reunassa on kahdessa kohtaa pieni laikku ketoneilikkaa, joka on valtakunnallisesti silmälläpidettäväksi (NT) luokiteltu laji (2010).

Kuva 53. Puontilan niitty.

LUO23 Raiskionkalliot (osa-alue 7, arvoluokka P)

Raiskionkalliot on lounais–koillisuuntainen kallioselänne (kuva 36, s. 38). Kallioalueen länsiosan etelärinteellä on isoja siirtokivilohkareita. Kallion laella on melko vanhaa kalliomännikköä. Paikoin kasvaa runsaasti katajaa. Kalliokasvillisuus on karua, kanerva- ja poronjäkäälävaltaista. Muutamain paikoin kasvaa kalliohatikkaa ja jäykkärölliä. Kallion lakiosissa on polkuja, mutta kalliokasvillisuus on säilynyt melko edustavana. Kalliolta avautuu näkymiä etelään, koska etelärinteen metsät ovat pääosin taimikkoina.

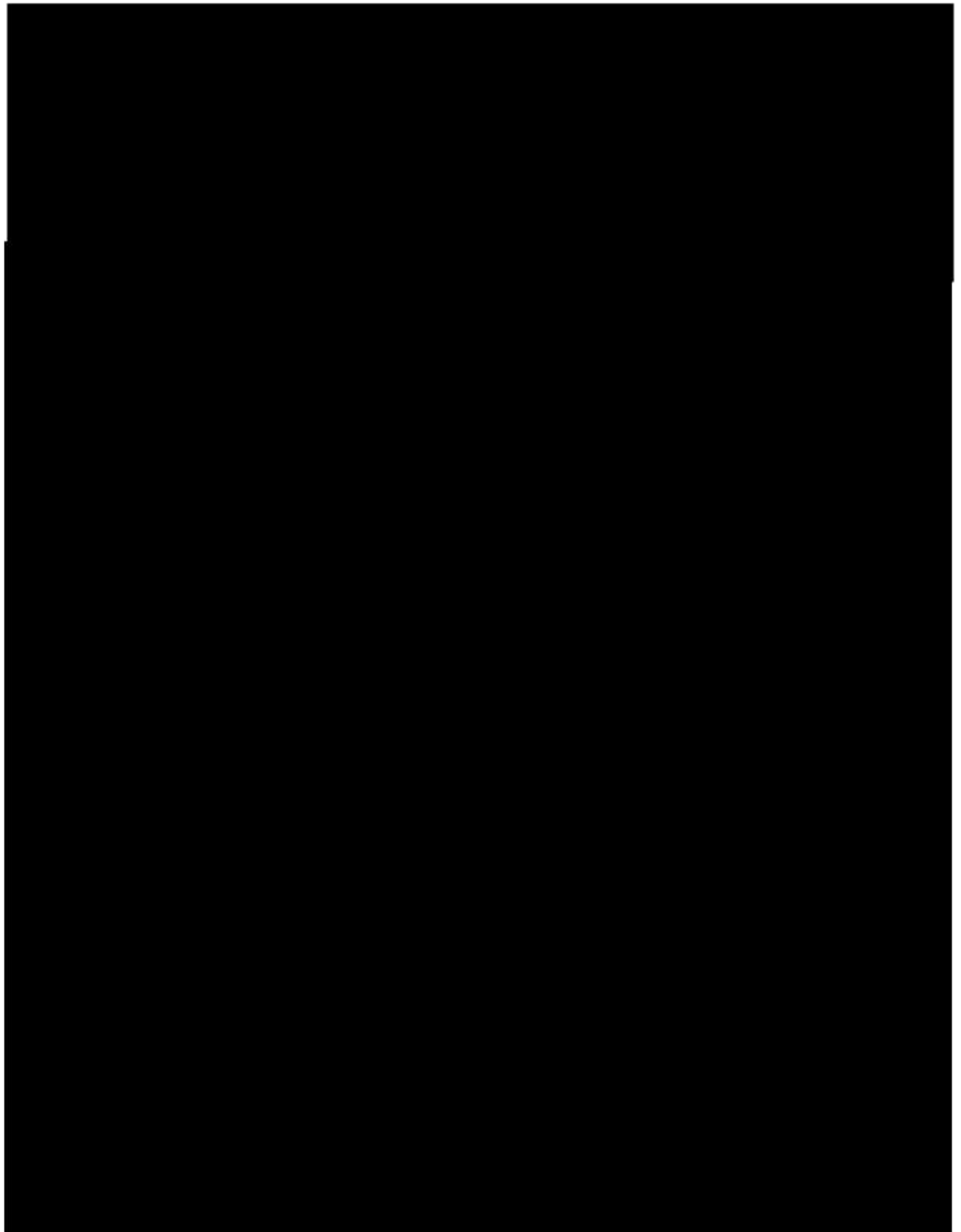
Raiskionkallio on aiemmin rajattu laajempaan, luonnoltaan arvokkaana kokonaisuutena (Nurmijärven ympäristölautakunta 1991), mutta hakkuut ovat muuttaneet alueen luonnontilaa. Tässä selvityksessä on rajattu omiksi kohteikseen kallion lakiosa, lehto ja alueen hyvin säilyneet suot.

Kuva 54. Raiskionkallion lehto. Kuva [REDACTED]

LUO24 Raiskionkallion lehto (osa-alue 7, arvoluokka P)

Raiskionkallioiden koillispuolella itään viettävässä rinteessä (kuva 36, s. 38) on varttunutta lehtomaisen kankaan ja tuoreen lehdon kuusivaltaista metsää. Rajatun alueen itäosassa kasvaa viisi runkomaista vuorijalavaa, joiden läpimitta on noin 15 cm ja korkeus noin 10 metriä. Alueella on myös kaksi runkomaista lehmusta, joista isompi on noin 20 metriä korkea ja halkaisijaltaan noin 45 cm. Metsässä on myös kookkaita kolohaapoja. Kenttäkerroksen lehtokasvillisuudessa vallitsevat rohtomikkä, sinivuokko, sudenmarja ja kevätlinnunherne. Lehtokuusama ja näsiä ovat myös runsaita.

3.3 Luontodirektiivin liitteen IV(A) lajit

Liito-oravasta ja lepakoista on tehty havaintoja selvitysalueella. Nämä lajit kuuluvat EY:n luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV(a) lajeihin. Luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin mukaan luontodirektiivin liitteessä IV(a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Myös kaikki Suomen lepakkolajit on lueteltu luontodirektiivin liitteessä IV(a). Lepakoiden esiintyminen kirkonkylän alueella on selvitetty erillisellä tutkimuksella ([REDACTED] 2013).

3.3.1 Liito-orava

Kirkonkylän selvitysalueelta on vuosina 2004–2013 löytynyt yhdeltätoista paikasta liito-oravan jätöksiä. Seuraavassa kohteet käsitellään numeronjärjestyksessä, osa-alueen numero on suluisa kohteen nimen jälkeen. Liito-oravalle soveliaan alueen rajausperusteina on käytetty liito-oravan ruokailupuiden ja kolopuiden sijaintia sekä lajille sopivat varttunutta tai vanhaa kuusivaltaista metsää. Ilmakuviin rajatut alueet ovat ns. ydinalueita eli liito-oraville tärkeitä osia laajemmasta elinalueesta. Todellisuudessa liito-oravat liikkuvat myös rajattujen kohteiden ulkopuolella. Lähekkäiset kohteet voivat kuulua samaan elinalueeseen. ELY-keskuksen tekemät liito-oravan lisääntymis- ja levähdysalueen rajauspäätökset kattavat vain todennäköisen pesäpuun lähiympäristön.

Ilmakuviin on merkitty ne puut, joiden alta on löytynyt liito-oravan papanoita keväällä 2013. Liito-oravalle sopivat kulkuyhteydet metsäalueilta toisille perustuvat maastossa tehtyihin havaintoihin ja ilmakuvatarkasteluun.

Kolmelta alueelta on ELY-keskuksen tekemät liito-oravan lisääntymis- ja levähdysalueen rajauspäätökset. Lisäksi kahdelta muulta alueelta on löydettiin keväällä 2013 kolopuita tai risupesä, joiden luona oli liito-oravan jätöksiä. Alueet ovat:

LO1 Heinoja (ELY-keskuksen rajauspäätös 12.3.2007)

LO2 Heinoja (ELY-keskuksen rajauspäätös 20.9.2007)

LO3 Hirmunoja

LO5 Kuusimäki (ELY-keskuksen rajauspäätös 30.11.2004)

LO9 Pitkämäki

Maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön antaman ohjeen (MMM & YM 2004) mukaan luonnonsuojelulain tarkoittamalla liito-oravan lisääntymispaikalla liito-orava saa poikasja ja levähdyspaikassa liito-orava viettää päivänsä. Lisääntymis- ja levähdyspaikka käsittää pesäpuut ja paikalla olevat muut sen edellä mainittuihin tarkoituksiin käyttämät puut. Lisääntymis- ja levähdyspaikan käsitteeseen luetaan myös niiden välittömässä läheisyydessä olevat suoja- ja ravintoa tarjoavat puut.

Luonnonsuojelulain tarkoittama liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittäminen tarkoittaa pesintään ja oleskeluun käytettävien puiden kaatamista. Hävittämiseen voidaan rinnastaa myös tilanne, jossa kaikki kulkuyhteydet lisääntymis- ja levähdyspaikkaan tuhoetaan (MMM & YM 2004). Lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentäminen tarkoittaa jonkin sellaisen toimenpiteen tekemistä, joka olennaisesti vaikeuttaa liito-oravan elämisen ja suojautumisen mahdollisuuksia kyseessä olevalla paikalla. Tällaista heikentämistä voi olla esimerkiksi, että kulkuyhteydet ruokailupuihin katkaistaan (MMM & YM 2004).

Kaikki alueelta tunnetut 11 liito-oravan löytöpaikkaa tarkistettiin keväällä 2013. Merkkejä liito-oravan oleskelusta löydettiin kolmelta metsäalueelta. Liito-orava on hakkuiden vuoksi todennäköisesti väistynyt mm. Kuusimäen ja Kissanojan väliseltä metsäalueelta, Raiskionkallion itä- ja kaakkoispuolen metsäalueelta, Järventaustantien varrelta, Alttarinkallion alueelta ja Parkkimäeltä.

Kuva 61. Kuusimäen (LO5) liito-orava-alue. ELY-keskuksen rajauspäätös on merkitty punaisella. Mahdollinen kulkuyhteys on merkitty valkoisella.

LO6 Laidunalue (osa-alue 11)

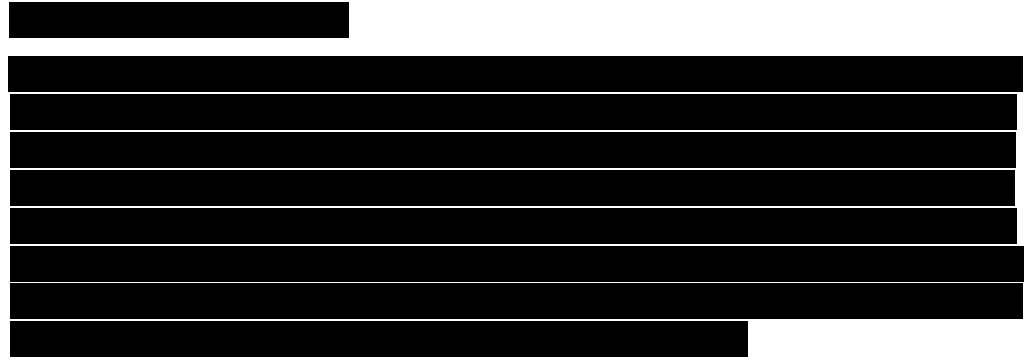
Laidunalueen itäosassa vanhan Hämeenlinnantien varrella sijaitseva metsikkö on pohjoisosasta osittain avohakattu (kuva 62). Hämeenlinnantien puoleinen osa on nuorta varttuvaa kuusikkoa. Keskiosa on nuorta lehtimetsää ja taimikkoa. Länsireunalla on nuorta koivuvaltaista sekametsää, pellon reunalla kasvaa useita isoja haapoja ja vähän nuorta kuusikkoa.

Liito-oravan papanoita löytyi vuonna 2006 ainakin kuuden haavan ja kuusen alta, myös ison kolohaavan juurelta läheltä pellon reunaa (Ympäristösuunnittelu Enviro 2006). Muu osa alueesta on lähinnä liito-oravan ruokailualueeksi sopivaa nuorta lehtimetsää. Alueelta on aukkoinen, mutta todennäköisesti liito-oravalle sopiva yhteys Hämeenlinnantien yli itään ja pienen peltoalueen yli etelään. Alueelta ei ole yhteyttä länteen.

Vuosien 2007 (Ympäristösuunnittelu Enviro 2007) ja 2013 maastokäynnillä ei löydetty merkkejä liito-oravan esiintymisestä. Alue on kuitenkin säilynyt ennallaan, joten se sopii edelleen liito-oravan elinympäristöksi.

LO7 Multasilta (osa-alue 9)

Laidunkaaren ja Raalantien välissä sijaitseva Multasillan metsä (kuva 62) on varttuvaa varttunutta sekametsää, jossa valtapuina ovat kuusi ja haapa. Alueella on muutama rakennus ja vanhoja pihapiirejä. Liito-oravan papanoita löytyi vuonna 2006 noin kymmenen ison haavan ja kuusen alta (Ympäristösuunnittelu Enviro 2006). Alueelta on metsäinen yhteys Raalantien yli pohjoiseen. Lännessä on Toreeninmäen liito-orava-alue noin 400 metrin päässä. Pitkämäen liito-oravan asuttama metsäkuvio (LO9) on noin 500 metrin päässä.

3.3.2 Saukko

Kirkonkylän selvitysalueelta ei ole tiedossa saukkohavaintoja. Saukon esiintyminen alueen suurimmissa puroissa on kuitenkin mahdollista.

3.4 Uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit

Ympäristöhallinnon Hertta-tietojärjestelmän Eliölajit-osassa (SYKE 2013) on yksi tieto uhanalaisen lajin esiintymisestä Kirkonkylän selvitysalueella. 1980-luvulla kasvoi kirkonkylän keskustassa silmälläpidettävää tuoksuvyökääpää. 2000-luvun alussa lajia ei samalta paikalta enää löydetty.

Kesän 2013 selvityksissä löydettiin vaarantunutta hirvenkelloa kolmelta paikalta. Nämä kohteet (LUO4–6) on esitetty alaluvussa 3.2.2.

Silmälläpidettävistä putkilokasveista ketoneilikkaa todettiin Puontilan kedolla (LUO22) ja Ojakkalan tilan pihapiirissä. Silmälläpidettävistä lajeista mustapilaa kasvaa Uusikylän laitumella (LUO27) ja hetesaraa Kissanojan purolehdossa (LUO11).

3.5 Selvitysalueen arvokkaat kallioalueet

Uudenmaan arvokkaat kallioalueet selvityksessä (██████████ 2004) oli mukana kaksi kohdetta Nurmijärven kunnan alueelta. Näistä kumpikaan ei sijaitse Kirkonkylän selvitysalueella.

Nurmijärven kunnan alueelta on aiemmin tehty selvitys arvokkaista kallioalueista (Ympäristötutkimus Metsätähti Oy 1992). Kallioalueilta tehtiin maisemallinen, geologinen ja geomorfologinen, biologinen, kulttuurihistoriallinen ja maankäytöllinen arviointi. Kallioalueselvityksessä mainitaan kaikkiaan 13 kohdetta Kirkonkylän selvitysalueelta. Joillakin kohteilla oli kasvillisuudeltaan arvokkaita alueita, mm. jalopuuesiintymiä ja kallioaluslehtoja. Nämä kohteet on tarkistettu maastossa ja niiden huomionarvoiset luontokohteet on kuvattu raportin ala-luvussa 3.2.2.

1990-luvun alun jälkeen kallioalueilla on tehty hakkuita ja luonnonolot ovat monin paikoin muuttuneet. Merkittävät luontoarvonsa menettäneet kallioalueet on lueteltu luvussa 3.6.

3.6 Luonnontilansa menettäneet kohteet

Seuraavat Kirkonkylän selvitysalueella olevat kohteet ovat hakkuiden tai maanmuokkauksen takia menettäneet merkittävät luonnonarvonsa:

- Rajakallion kallionaluslehto (Ympäristötutkimus Oy Metsätähti 1992)
- Pitkämäen etelärinteen kalliot (Ympäristötutkimus Oy Metsätähti 1992)
- Pirunkallion lähde (Ympäristötutkimus Oy Metsätähti 1992)
- Pirunkallion puro (Ympäristötutkimus Oy Metsätähti 1992)
- Kertunojan latvapuro (Ympäristötutkimus Oy Metsätähti 1992)
- Viirinmuurin kallionaluslehto (Ympäristötutkimus Oy Metsätähti 1992)
- Leppäaronpuro (██████████ 1991)
- Järventauksen lähde (██████████ 1991)
- Haakinmäen etelärinteen pätkinälehto (Ympäristötutkimus Oy Metsätähti 1992)
- Haakinmäen länsiosan kallionaluslehto (Ympäristötutkimus Oy Metsätähti 1992)
- Parkkimäen joenvarsilehto (Ympäristötutkimus Oy Metsätähti 1992)

4 LÄHTEET

- ██████████alta arvokkaat kallioalueet. Suomen Ympäristö nro 305.
- ██████████. 2013: *Lepakkoselvitys Nurmijärven Kirkonkylän osayleiskaavan laadintaa varten 2013*. BatHouse & Nurmijärven kunta.
- Lehtojensuojelutyöryhmä 1988: *Lehtojensuojelutyöryhmän mietintö*. Komiteamietintö 1988:16. Ympäristöministeriö.
- ██████████ 2001. *Suomenlahden meritaimenkantojen suojelu- ja käyttösuunnitelma*. Kala- ja riistahallinnon julkaisuja 52/2001.
- LT-Konsultit Oy 1997: *Nurmijärven maisemainventointi ja kulttuurimaisemaselvitys*. Nurmijärven kunta.
- MMM & YM 2004: *Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrittäminen ja turvaaminen metsien käytössä*. Ohje 30.6.2004. Maa- ja metsätalousministeriö ja Ympäristöministeriö, Helsinki. 7 s.
- ██████████1991. *Nurmijärven luonnoltaan arvokkaat pienvedet*. Nurmijärven kunta, ympäristölautakunta. Moniste.
- Nurmijärven kunta ja Maa ja Vesi Oy 1990. *Ympäristö- ja maisemaselvitys*.
- LT-Konsultit 1997. *Nurmijärven maisemainventointi ja kulttuurimaisemaselvitys*. Nurmijärven kunta.
- ██████████2011: *Ojakkalantien–Kirkkotien alueen luontoselvitys*. Ympäristösuunnittelu Enviro ja Nurmijärven kunta. Moniste, 11 s.
- Luontotutkimus Enviro Oy 1992: *Kuusimäen rakennuskaava-alueen ympäristöselvitys*. Nurmijärven kunta. Moniste.
- ██████████ 2000: *Uudenmaan perinnemaisemat*. Suomen ympäristökeskus ja Uudenmaan ympäristökeskus. Alueelliset ympäristöjulkaisut, nro178.
- Pöyry Environment Oy 2007: *Kaavoituskohteiden luontoselvitykset, Osa 2/3 Kirkonkylä*. Nurmijärven kunta.
- ██████████ (toim.) 2010: *Suomen lajien uhanalaisuus*. Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 685 s.
- ██████████ (toim.) 2008a: *Suomen luontotyyppien uhanalaisuus Osa 1. Tulokset ja arvioinnin perusteet*. Suomen ympäristö 8/2008:1–264.
- ██████████ (toim.) 2008b: *Suomen luontotyyppien uhanalaisuus Osa 2. Luontotyyppien kuvaukset*. Suomen ympäristö 8/2008:1 572.
- ██████████ 2004: *Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa*. Suomen ympäristö 742:1–113.

2001. *Kaavan luontovaikutusselvitys*. Nurmijärven Klaukkalan osayleiskaava 2001. Nurmijärven kunta. Moniste.
- 2005: *Nurmijärven lepakkokartoitus 2004*. Nurmijärven kunta. Moniste.
- 2003: *Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa*. – Ympäristöopas 109, Suomen ympäristökeskus. 196 s.
- SYKE 2013: *Ympäristöhallinnon Hertta-tietojärjestelmän Eliölajit-osa*.
- Uudenmaan ELY-keskus 2013: *Liito-orava tiedot*.
- Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2004: *Nurmijärven pienvesien kasvillisuusinventointi 2004*. Nurmijärven kunta. Moniste.
- Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2006: *Nurmijärven Kirkonkylän selvitysalueiden liito-oravat 2006*. Nurmijärven kunta. Moniste.
- Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2007: *Nurmijärven Kirkonkylän kaava-alueiden liito-oravat 2007*. Nurmijärven kunta. Moniste.
- Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2009: *Maakaasuputki Mäntsälä–Siuntio MPCP. Luontoselvitys 2009*. Gasum Oy, YVA-selostuksen liite.
- Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2011: *Metsä-Tuomelan alueen Luontoselvitys 2011*. Nurmijärven kunta. Moniste.
- Ympäristösuunnittelu Enviro Oy & Ympäristösuunnittelu OK 2004: *Kirkonkylän selvitysalueen luonto ja maisema*. Nurmijärven kunta. Moniste.
- Ympäristötutkimus Oy Metsätähti 1991. *Nurmijärven ympäristö- ja luontokohdeinventointi*. Nurmijärven ympäristölautakunta. Moniste.
- Ympäristötutkimus Oy Metsätähti 1992. *Nurmijärven kallioselvitys*. Nurmijärven kunta. Moniste.

Liite 1. Luettelo Kirkonkylän selvitysalueen luontokohteista.**Luonnonmuistomerkit**

LM1	Lehtimäen siirtokivilohkare
LM2	Lehviälän männyt
LM3	Ritvalan männyt

Muut luontokohteet

LUO1	Heinoja
LUO2	Hirmunoja
LUO3	Hirmunojan sivupuro
LUO4	Hirvenkellon kasvupaikka
LUO5	Hirvenkello kasvupaikka
LUO6	Hirvenkello kasvupaikka
LUO7	Huhdanoja
LUO8	Huhdanojansuo
LUO9	Ilvesvuoren kalliot
LUO10	Keikkumäen lehto- ja saarnikorpi
LUO11	Kissanoja
LUO12	Koiransuolenoja
LUO13	Kuusimäen itärinne
LUO14	Lepolan puro
LUO15	Matkunoja, eteläosa
LUO16	Matkunojan länsiosa
LUO18	Metsälain mukainen kohde I
LUO19	Metsälain mukainen kohde II
LUO17	Metsä-Tuomelan lehtokorpi
LUO20	Ojakkalan laitumet
LUO21	Portinkallion puro
LUO22	Puontilan niitty
LUO23	Raiskinonkalliot
LUO24	Raiskinonkallion lehto
LUO25	Rasilanmäen lehmuskalliot
LUO26	Ruostesuo
LUO27	Uusikylän laidun

Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajit

Liito-orava

Seuraavavilla viidellä alueella on liito-oravan todennäköisiä lisääntymis- tai le-
vähdyspaikkoja eli alueilta on löydetty liito-oravan käyttämiä risupesiiä tai kolo-
puita:

- LO2 Heinoja II (ELY-keskus 2007, tämä selvitys)
- LO3 Hirmunoja (Enviro & Ympäristösuunnittelu Ok 2005, tämä selvitys)
- LO4 Koskoja (Enviro & Ympäristösuunnittelu Ok 2005)
- LO5 Kuusimäki (ELY-keskus 2004, Enviro & Ympäristösuunnittelu Ok 2005)
- LO9 Pitkämäki (Enviro & Ympäristösuunnittelu Ok 2005, tämä selvitys)

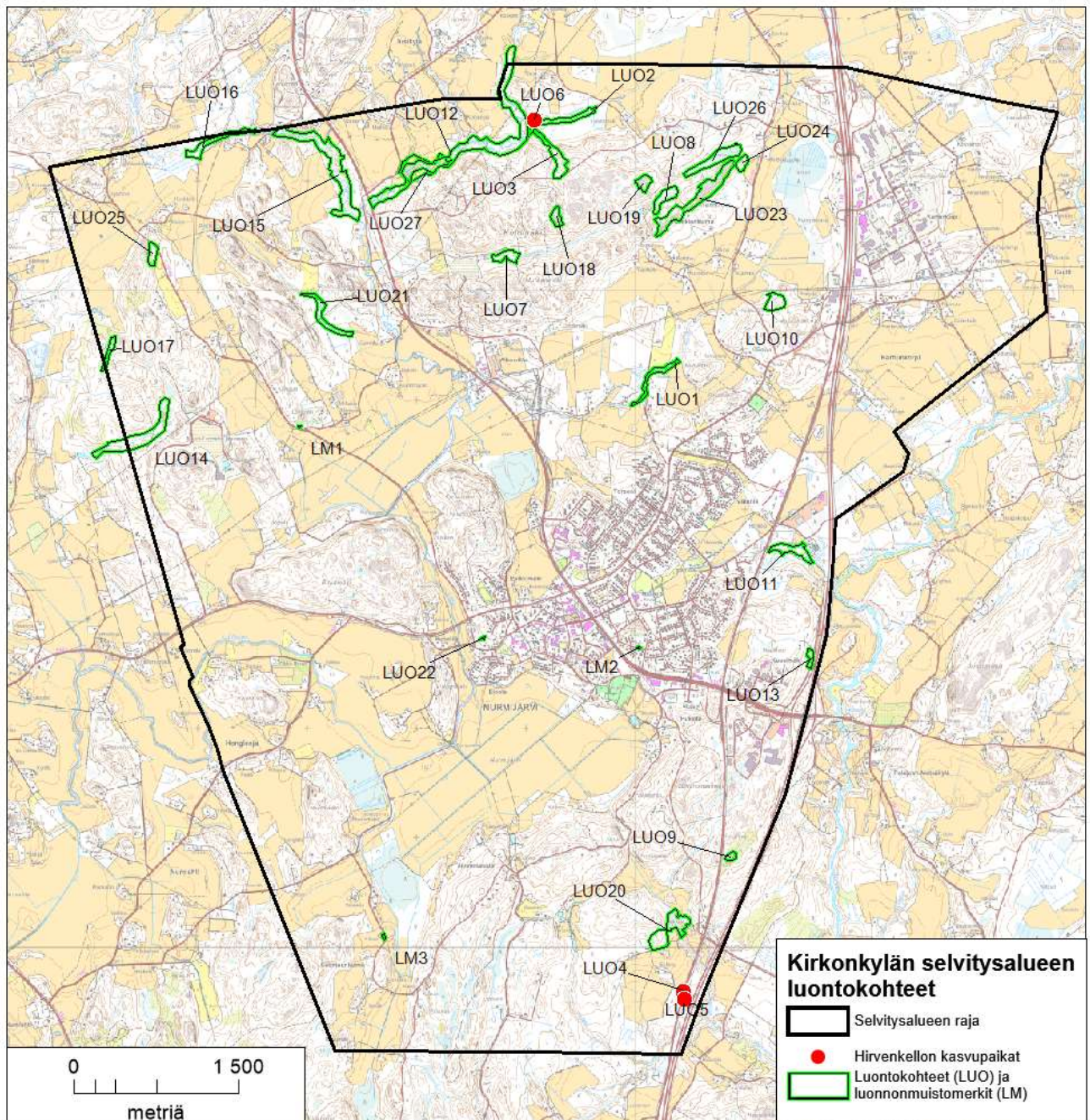
Muut liito-oravakohteet ovat:

- LO1 Heinoja I (ELY-keskus 2007, Enviro 2007)
- LO6 Laidunalue (Enviro 2007)
- LO7 Multasilta (Enviro 2007)
- LO8 Ojakkala (Enviro & Ympäristösuunnittelu Ok 2005)
- LO10 Rasila (Enviro & Ympäristösuunnittelu Ok 2005)
- LO11 Toreeninmäki (ELY-keskus 2007, Enviro 2007)

Uudenmaan ELY-keskuksen rajauspäätökset:

- LO1 Heinoja (ELY-keskuksen rajauspäätös 12.3.2007)
- LO2 Heinoja (ELY-keskuksen rajauspäätös 20.9.2007)
- LO5 Kuusimäki (ELY-keskuksen rajauspäätös 30.11.2004)

Liite 2. Kirkonkylän selvitysalueen luontokohteet.

Liite 3. Liito-oravan elinalueet Kirkonkylän selvitysalueella.